

Alkohol, tubakatooted ja narkootikumid avalikel üritustel

Juhend

Avaldatud mais 2024

Käesolev juhend on koostatud eesmärgiga anda ülevaade alkoholi ja tubakatoodete müümise ning tarbimisega seonduvatest peamistest nõuetest avalike ürituste kontekstis ja KOV-ide võimalustest piiranguid seada ning järelevalvet teostada. Lisaks käsitletakse juhendis seda, miks on oluline avalikel üritustel pöörata tähelepanu ka narkootikumide tarvitamisega seotud probleemidele ning tuuakse välja meetmed, mille rakendamisel saaks avalikel üritustel uimastitarvitamise kahjusid vähendada.

Juhendi alkoholi ja tubakatoodete osa on koostanud Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet, uimastitarvitamise kahjude vähendamise alajaotuse Tervise Arengu Instituut. Juhendit ette valmistavatel aruteludel osalesid ja tagasisidestasid ka Sotsiaalministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Justiitsministeerium ja Siseministeerium.

Sisukord

MIS ON AVALIK ÜRITUS?	4
ALKOHOOLSED JOOGID	5
Jaemüük ja tarbimine	5
Majandustegevusteate esitamise üldreegel ja erand	5
Müümise avalikul üritusel ja avalikus kohas tarbimine	6
Kohad, kus on keelatud müüa alkoholi	9
Degusteerimise ja esitluse reeglid	10
Kodustes tingimustes valmistatud alkohoolse joogi müümise keeld	10
Joobes inimesele alkoholi müümise keeld	11
Reklaam ja spondeerimine	13
Kohalike omavalitsuste pädevus piirangute seadmisel ja järelevalve teostamisel	15
Kohaliku omavalitsuse pädevused	15
Järelevalve korraldus	19
TUBAKATOOTED JA TUBAKAODETEGA SEONDUVAD TOOTED	23
Mis on tubakatoode? Mis on tubakatoote seonduv toode?	23
Tubakatoote seonduvad tooted	23
Jaemüük ja tarbimine	23
Majandustegevusteate	23
Keelud jaemüügil	24
Jaemüügikohaga kaasnev kaasaaitamiskohustus	25
Tarbimise keelud ja piirangud	25
Reklaam, müügiedendus ja spondeerimine	27
Kohalike omavalitsuste pädevus piirangute seadmisel ja järelevalve teostamisel	29
VANUSEGA SEOTUD PIIRANGUD	31
LÜHIDALT MENETLUSÕIGUSEST	33
UIMASTITARVITAMISE KAHJUDE VÄHENDAMINE AVALIKEL ÜRITUSTEL	34
Miks on oluline avalikel üritustel pöörata tähelepanu narkootikumide tarvitamisega seotud probleemidele?	34
Millised avalikud üritused vajavad tähelepanu?	35
Millist lähenemist valida?	35
Kahjude vähendamise põhimõtted ei tähenda uimastite propageerimist	36
Enamlevinud riskitegurid festivalidel või muusikaüritustel, mis võivad viia negatiivsete tagajärgedeni	36
Riskianalüüsi läbiviimine ürituse kavandamiseks	37
Kahjude vähendamise meetmed üritustel	38
Seksuaalvägivald (sh GHB)	41
Kahjude vähendamise sõnumite edastamine küllastajatele	41

MIS ON AVALIK ÜRITUS?

Avalik üritus on avalikus kohas toimuv ja avalikkusele avatud lõbustusüritus, võistlus, etendus, kaubandusüritus või muu sellesarnane inimeste koos olemine, mis ei ole koosolek (korrakaitseseadus (edaspidi KorS) § 58 lõige 3). Korrakaitseseadus kasutab avalike ürituste tähistamiseks ka lihtsalt “ürituse” mõistet (avalik üritus=üritus).

KorS § 54

Avalik koht on määratlemata isikute ringile kasutamiseks antud või määratlemata isikute ringi kasutuses olev maa-ala, ehitis, ruum või selle osa, samuti ühissõiduk.

KorS § 58 lõige 3

Avalik üritus on avalikus kohas toimuv ja avalikkusele avatud lõbustusüritus, võistlus, etendus, kaubandusüritus või muu sellesarnane inimeste koos olemine, mis ei ole koosolek.

Mõiste sisustamisel on abiks järgmised kriteeriumid, mille abil saab kontrollida, kas üritus on avalik üritus. Tingimused peavad olema korraga täidetud.

A. Kas üritus toimub avalikus kohas?

Avalikuks kohaks ei ole üksnes väline vaba ruum, vaid ka eraisikutele kuuluvad ruumid, sõidukid ja alad, kuhu igaüks saab minna - näiteks kauplus, restoran, baar, teater, rahvamaja, raamatukogu. Samas kui seesama ruum või ala on kinniseks ürituseks renditud või muul moel kellegi kasutusse antud ja igaüks sinna minna ei saa, ei ole vähemalt sel ajal tegu avaliku kohaga.

Näiteks, kui suvisele vabaõhukontserdile on igal isikul võimalik soetada kontserdipilet, on tegu määratlemata isikute ringiga, mistõttu on ka selle ürituse toimumispaik avalik koht. Seevastu, kui ettevõtte korraldab samas asukohas üksnes oma klientidele ürituse, millest osavõtmiseks on vajalik personaalne kutse, on osalevate isikute ring üheselt määratletav ja ürituse toimumispaik ei ole enam avalik koht. See tähendab, et paljude kohtade kasutusotstarve ja sellest tulenevalt nende avalikuks kohaks olek või mitteolek on ajas muutuv.

B. Üritus on avalikkusele avatud - tegemist on inimeste koos olemisega, näiteks lõbustusüritus, võistlus, etendus, kaubandusüritus.

C. Üritusel koos olevate inimeste ühine eesmärk ei ole kujundada või väljendada oma meelsust (ehk tegemist ei ole KorS-i mõistes koosolekuga).

Kohaliku omavalitsuse volikogu saab kehtestada oma haldusterritooriumil ürituse korraldamise ja pidamise nõuded (KorS § 59 lõige 1). Näiteid antud õigusaktide kohta leiab lihtsasti Riigi Teatajast, kui kasutada KOV terviktekstide otsingut ja otsida pealkirjast näiteks märksõnu “avaliku ürituse”.

Erand eeltoodust on **spordiüritused** (KorS § 59 lõige 2), mille korraldamise ja pidamise nõudeid reguleerib spordiseadus (SpS, näiteks § 3, § 20 jj).

ALKOHOOLSED JOOGID

Alkohoolsed joogid ja piiritus moodustavad ühe toidugrupi - alkohol. Sellele vaatamata on seadusandja nende jookide käitlemise nõudeid ja lubatavust reguleerinud erinevalt. Seetõttu tuleb alkoholiseaduse lugemisel panna tähele seda, kas regulatsioon käib kogu alkoholi kui toidugrupi kohta või reguleeritakse mõnda konkreetset alkohoolse joogi alla kuuluvat joomiseks mõeldud vedelikku.

Alkoholiseaduses (edaspidi ka AS) sätestatud regulatsioon kohaldub vaid jookidele, mida seadus defineerib alkoholina (AS § 2 lõiked 1-4). Olukorras, kus jook ei vasta alkoholiseaduses toodud alkoholi definitsioonile, ei kohaldu sellele AS-s sätestatud nõuded ja piirangud.

AS jagab alkohoolsed joogid kanguse alusel kategooriatesse (AS § 2 lõiked 5-7):

- 1) kange alkohoolne jook - etanoolisisaldusega üle 22 mahuprotsendi;
- 2) lahja alkohoolne jook - etanoolisisaldusega kuni 22 (kaasa arvatud) mahuprotsenti;
- 3) vähese etanoolisisaldusega alkohoolne jook - etanoolisisaldusega kuni 6 (kaasa arvatud) mahuprotsenti.

Kohaliku omavalitsuse volikogu võib kehtestada alkohoolse joogi jaemüügil sortimenti, müügikohti ja müügivormi puudutavad kitsendused, samuti piirata alkohoolse joogi jaemüüki kohapeal tarbimiseks kella 22-st 6-ni hommikul, puhkepäevale eelneval ööl kella 00-st kuni 7-ni hommikul (AS § 42). Piirangute seadmisel võib lähtuda seaduses sätestatud kategooriatest, oluline on kinni pidada volitusnormi piiridest¹.

Lisaks käsitletakse alkoholi ka toiduna toiduseaduse § 2 tähenduses, mis tähendab, et sellele kohaldatakse ka toiduseaduses sätestatud.

Jaemüük ja tarbimine

Majandustegevusteate esitamise üldreegel ja erand

Alkoholi, mille alla kuulub ka alkohoolne jook, jaekaubanduse korras müümiseks peab ettevõtja esitama majandustegevusteate enne tegevusalal alustamist (AS § 23 lõige 1 punkt 1, MSÜS § 14 lõige 1). Majandustegevusteate tuleb esitada ka siis, kui soovitakse tegeleda alkoholi müügiga hulgikaubanduse või toitlustamise kui

¹ Põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium on märkinud oma 20. detsembri 1996. a otsuses, et kuna riigi alkoholipoliitika on seotud põhiõiguste ja vabaduste kasutamisega, peaks alkoholipoliitika olema reguleeritud seaduse tasemel õigusaktiga (põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 20. detsembri 1996. a otsus asjas nr 3-4-1-3-96, p VI).

Tallinna Ringkonnakohus on 28.08.2015 otsuse nr 3-14-52991 p-s 10 märkinud, et põhiõiguste kandjate põhiõigusi ja -vabadusi (sh ettevõtlus- ja lepinguvabadus) saab kohalik omavalitsus selles valdkonnas piirata üksnes seadusest tuleneva volitusnormi olemasolul.

tegevusala raames ning täiendavalt veel siis, kui soovitakse alkoholi hakata müüma lisaks kauplusele ka e-poe kaudu.

Majandustegevusteate esitamise üldreeglist näeb AS § 23 lõige 1¹ ette erisuse juhuks, kui alkoholi soovitakse müüa **avalikul üritusel**. See tähendab, et isik, kes soovib müüa alkoholi avalikul üritusel, ei pea selleks esitama majandustegevusteadet.

Märgime ära, et hulgikaubanduse, jaekaubanduse või toitlustamise tegevusalal tegutseva ettevõtja või asutuse müügikohas ja selle juurde kuulavas laos või muus kauba hoiuruumis võib hoida või ladustada vaid sellist alkoholi, mis on majandustegevusregistri andmetesse märgitud konkreetse tegevuskoha kohta, seda sõltumata alkoholi kuuluvusest ja hoidmise või ladustamise eesmärgist (AS § 3 lg 3). Selline nõue lihtsustab järelevalvet.

Alkoholiseadusest tulenevast majandustegevusteate esitamise kohustusest tuleb eristada **toiduseadusest** tulenevat Põllumajandus- ja Toiduameti [teavitamise](#) kohustust. Toiduseaduse mõistes on alkohol eraldi toidugrupp. Avalikul üritusel alkoholi müüjate puhul on tegemist ajutise müügikohaga ning see on tegevus, millest tuleb Põllumajandus- ja Toiduametit (PTA) teavitada. Eeltoodu üle teostab järelevalvet küll PTA, kuid valla või linna territooriumil toimuva avaliku ürituse puhul, kus käideldakse toitu, teeb PTA teabe edastamisel koostööd valla- või linnavalitsusega (ToiduS § 47 lõiked 1 ja 2).

Müümine avalikul üritusel ja avalikus kohas tarbimine

Avalikul üritusel alkoholi müümist reguleerib alkoholiseadus, avalikus kohas alkoholi tarbimist aga korrakaitseadus. Mõlemad seadused volitavad kohalikku omavalitsust kehtestama oma haldusterritooriumil alkoholi müügiks ja tarbimiseks reegleid.

Eristada tuleb alkoholse joogi jaemüüki ning selle raames alkoholse joogi jaemüüki kohapeal tarbimiseks.

Alkoholiseaduse § 40 lõige 2 piiritleb viitega lõikele 1 ära müügikohad, kus on lubatud müüa alkoholset jooki kohapeal tarbimiseks. Muudes kui lõikes 2 nimetatud müügikohtades ei ole lubatud müüa alkoholset jooki kohapeal tarbimiseks.

Vaikimisi on korrakaitseadusest tulenevalt (KorS § 55 lõige 2) avalikus kohas keelatud alkoholi tarbimine ja toidugruppi mittekuuluva joovet tekitava aine tarbimine. **Avalikus kohas võib alkoholi tarbida vaid siis, kui see on seadusest tulenevalt lubatud või kui kohalik omavalitsus on seda lubanud seaduses toodud juhtudel.** Seega tuleb otsida seadusest ja reguleerida kohaliku omavalitsuse õigusaktides neid olukordi, millal ja kus avalikus kohas võib alkoholi tarvitada. Lubava õigusliku aluse puudumisel ei või avalikus kohas alkoholi tarvitada.

Avalikus kohas on keelatud käituda teist isikut häirival või ohtu seadval viisil. Korrakaitseaduse § 55 lõige 1 reguleerib seaduse tasandil täpsemalt käitumist, mida eelkõige peetakse teisi isikuid häirivaks või ohtu seadvaks tegevuseks. Sealhulgas on avalikus kohas keelatud käituda teist isikut häirival või ohtu seadval

viisil, eelkõige tarbida alkoholi ühissõidukipeatuses, teeliikluses osalevas avalikus kasutuses olevas ühissõidukis, koolieelse lasteasutuse, lasteaia-alkkooli, põhikooli, gümnaasiumi, kutseõppeasutuse, huvialakooli, noortelaagri, tervishoiuteenuse osutaja ning hoolekandeaasutuse ehitises ja territooriumil või selle osas õppe- ja kasvatustegevuse või tervishoiuteenuse osutamise ajal, samuti lastele suunatud avalikul kogunemisel (KorS § 55 lõige 1 punkt 5). Tegemist on keeluga, mida tuleb silmas pidada ka avalike ürituste puhul, sest avalikule üritusele kohalduvad avalikus kohas käitumise nõuded ja keelud.

Alkoholi **tarbimine avalikus kohas** on KorS-st tulenevalt lubatud järgmistel juhtudel (§ 55 lõige 2):

- **avalikul üritusel või selle piiritletud alal, kus kohalik omavalitsus on lubanud alkoholi jaemüüki kohapeal tarbimiseks;**
- kohaliku omavalitsuse üksuse poolt KorS § 55 lõike 3 alusel määratud kohtades. Selle järgi võib KOV määrata üldkorraldusega kindlaks avalikud kohad, kus on alkoholi tarbimine lubatud. Kohaliku omavalitsuse üksus ei või lubada alkoholi tarbida kohas, kus seda loetakse sama paragrahvi lõike 1 punkti 5 kohaselt häirivaks. Kohaliku omavalitsuse üksuse üldkorraldusega määratud kohad, kus on alkoholi tarbimine lubatud, peavad olema selgelt ja arusaadavalt tähistatud;
- alkoholiseaduse § 40 lõike 1 punktides 2, 3-6, 9 ja 10 nimetatud kohtades.

KorSi eeltoodud norme tuleb lugeda koos alkoholiseaduse normidega. Nimelt on seadusandja reguleerinud riikliku alkoholipoliitika raames alkoholile seatud müüginõudeid ja -piiranguid AS-s. AS § 40 lõike 1 punktiga 8 on seadusandja lubanud avalikul üritusel alkoholi müüa. Sama paragrahvi lõikest 2 tulenevalt on avalikul üritusel lubanud seadusandja müüa ka alkoholi kohapeal tarbimiseks (avalik üritus on müügikoht AS tähenduses). See, millistes kohtades või juhtudel ei ole seadusandja lubanud alkoholi müüa, on samuti sätestatud seaduses (näiteks AS § 41 lõiked 1 ja 2). Seega on alkoholimüügi lubatavus ja selle piirangud reguleeritud alkoholiseadusega ning kohalik omavalitsus saab täiendavaid piiranguid kehtestada vaid seaduses toodud volitusnormi alusel.

Veel praktilisi teadmisi alkoholi müümise kohta avalikul üritusel

- Kohaliku omavalitsuse alkoholimüügi kitsendused kehtivad koos teiste seaduse piirangutega - näiteks kui on lubatud müüa vaid teatud kangusega alkoholi, siis ei või kaupleja müügikohas hoida alkoholi, mis lubatud sortimendi hulka ei kuulu (AS § 41 lõige 4). Keelatud sortimendi hulka kuuluvat alkoholi on keelatud müügikohas hoida sõltumata selle kuuluvusest või kasutuseesmärgist.
- Kui soovitakse müüa alkoholi või kasutada seda kokteili tegemisel ja alkoholi etanoolisisaldus on üle 22 mahuprotsendi ja see on villitud müügipakendisse mahuga alates 0,05 liitrist, siis peab alkohol olema maksumärgistatud ja seda Eesti alkoholi maksumärkidega, mitte muu riigi maksumärkidega. Lisainformatsiooni leiab MTA [veebilehelt](#).
- Eestis müüdav alkohol olema kantud [riiklikusse alkoholiregistrisse](#), vt alkoholiseadus § 9.
- Laatadel ja muudel avalikel üritustel on lubatud alkoholi sisaldavaid joogisegusid ([kokteile](#)) valmistada ainult kliendi tellimusel ja koheseks

tarbimiseks. Alkoholi sisaldavat kokteili ei ole lubatud ette valmis teha müügikohas ega ka mujal tegevuskohas. Selline tegevus läheb [ATKEASE](#) mõistes tootmise alla ja vajab aktsiisilao tegevusluba. Kui kaupleja on tootnud joogid ette, siis peavad olema tal ka vastavad aktsiisikauba saatedokumendid, kuidas kaup temani jõudis või kui on ise tootnud, siis ka tootmisdokumendid. Kui kaupleja tellimusel valmistab segu aktsiisilaopidaja ning koostab MTA süsteemis vajalikud saatedokumendid ja tasub aktsiisi, siis on tegevus ja müük lubatud. Sellisel juhul peavad pudelid või vaadid olema märgistatud vastavate etikettidega ja enne tarbimisse suunamist kantud alkoholiregistrisse.

Kas teisest liikmesriigist pärit ettevõtte saab tulla oma alkoholi müüma Eestis toimuval avalikul üritusel, nt laadal?

Jah saab, kuid täita tuleb kõiki nõudeid ja tingimusi, mis kehtivad Eestis alkoholi müümisele, sh tuleb järgida teisest liikmesriigist alkoholi Eestisse toimetamisele kehtivaid reegleid.

Näiteks mõned nõuded:

- Ettevõtte peab registreerima ennast Eestis käibemaksukohuslasena. Registreering peab olemas olema käibe tekkimise päeval. Näiteks, kui Läti ettevõtte toob oma kauba Eestisse ja müüb laadadel, siis tekib tal Eestis oma kauba Lätist Eestisse toomisest ühendusesisene soetamine ja laadal müügist 22%-lise käibemaksuga maksustatav käive. Käibemaksukohustuslasena registreerimise avalduse (vorm KR) võib esitada varasemalt, siis on ettevõttel müügiga alustamisel käibemaksunumber juba olemas.
- [Käibemaksukohustuslasena registreerimise avaldusega](#) koos tuleb liikmesriigi ettevõttel, kes on [mitteresident](#), esitada [vorm R2](#). Vormile R2 tuleks lisada ettevõtte kohta registrikaart või väljavõtte selle riigi ettevõtteregistrist, kus ettevõtte on registreeritud.
- Alkoholi toimetamine teisest liikmesriigist peab toimuma vastavalt EL alkoholi liikumise reeglitele ja sihtliikmesriigis (Eestis) peab tasuma aktsiisi. Teisest liikmesriigist võib alkoholi Eestisse toimetada kas ajutises aktsiisivabastuses või teises liikmesriigis tarbimiseks lubatud ehk maksustatud alkoholina. Alkoholi liikmesriigist toimetamise reeglitest saab lugeda MTA [veebilehelt](#).
- Alkohol, mille etanoolisisaldus on üle 22 mahuprotsendi ning mis on villitud müügipakendisse mahuga alates 0,05 liitrist, peab olema maksumärgistatud Eesti maksumärkidega.
- Eestis müüdiv alkohol olema kantud [riiklikusse alkoholiregistrisse](#) (AS § 9).
- Hakates Eestis tegelema toidu (alkohol on ka toit) käitlemisega, peab oma tegevusest teavitama [Põllumajandus- ja Toiduametit](#) ning esitama majandustegevusteate [majandustegevuse registrisse](#).
- Alkohoolse joogi müük on lubatud vaid alkoholiseaduse § 21 lõikes 1 sätestatud saatedokumendi alusel. Saatedokumendil peab kindlasti olema märgitud alkoholi liik, nimi, tootja, müügipakendi maht, etanoolisisaldus, tootjapoolne partii tähistus, kusjuures partii numbril ja aastakäigu samaaegsel kasutamisel peavad olema märgitud mõlemad tähistused ja käideldava alkoholi registrikande number. Kassatšekk ei ole nõuetekohane saatedokument.

Kohad, kus on keelatud müüa alkoholi

Alkoholiseadus nimetab ära kohad, kus on keelatud alkoholi müüa (AS § 41 lõiked 1 ja 2) ja ka mõned viisid, kuidas ja millal on keelatud alkoholi müüa (AS § 40 lõige 2).

Kui avalik üritus toimub mõnes kohtadest, kus seadusega on keelatud alkoholi müüa, siis sõltumata sellest, et üldiselt lubab seadus avalikul üritusel alkoholi müüa, tuleb konkreetsete kohtade puhul lähtuda seaduses sätestatud keelust.

Avalikel üritustel on seadusest tulenevalt keelatud müüa alkohoolseid jooke järgmistel juhtudel:

- koolieelse lasteasutuse, põhikooli, gümnaasiumi, kutseõppeasutuse, noorsootöösutuse, noorteühingu, huvikooli, noorte püsilaageri ja noorte projektlaagri ruumides ning territooriumil, välja arvatud:
 - kutseõppeasutuse ruumides või territooriumil asuvas õppurite praktikakohana kasutatavas müügikohas tulenevalt õppeasutuse õppekavast;
 - põhikooli, gümnaasiumi ja kutseõppeasutuse ruumides ning territooriumil, kui seal toimub õppetöövälisel ajal täisealistele suunatud üritus;
- tervishoiuteenuse osutaja ruumides ning territooriumil;
- hoolekandeadusruumides ning territooriumil;
- kinnipidamisasutuse ruumides ning territooriumil;
- kaitseväge ruumides ning territooriumil;
- lastele suunatud ürituse toimumise paigas selle ürituse toimumise ajal.

Eeltoodust nähtub seaduse erand, kus üldjuhul on põhikooli, gümnaasiumi ja kutseõppeasutuse ruumides ning territooriumil alkohoolse joogi müümine keelatud (AS § 41 lõige 1 punkt 1), kuid erandina võib seda müüa juhul, kui seal toimub õppetöövälisel ajal täisealistele suunatud üritus.

Erand nõuab kahe eeltingimuse samaaegset esinemist:

- a) üritus peab toimuma õppetöövälisel ajal ja
- b) see peab olema suunatud täisealistele.

Kui üritus neid eeldusi ei täida, nt üritus on suunatud lastele, siis lubavat erandit rakendada ei saa ja tuleb jõuda järeldusele, et erand ei kohaldu ning kehtib alkoholimüügi keeld.

Alkoholset jooki ei või müüa avalikul üritusel **kandekaubandusena**, st jaemüügina, mis toimub käest, kärust, käsikorvist, kandelaualt või -kastist (AS § 41 lõige 2 punkt 3). Ehk siis müük võib toimuda ainult paigal olevast müügikohast. Kuna AS koondab mõiste “jaemüük” alla mis tahes võlaõigusliku lepingu sõlmimise (AS § 3 lõige 1 punkt 5), siis ei ole avalikul üritusel lubatud kandekaubanduse vormis jagada küllastajatele ka tasuta ega tasu eest mis tahes alkoholi, sh *shot’e* (vt ka [reklaami ja spondeerimise kohta käivaid piiranguid](#)).

Alkoholset jooki ei või müüa ka **lastele suunatud ürituse toimumise paigas selle ürituse toimumise ajal** (AS § 41 lõige 2 punkt 4). Säte keelab igasuguse jaemüügi, mistõttu on sellega hõlmatud ka keeld müüa alkoholi kohapeal tarbimiseks (st omakorda seda, et sellisel üritusel on koosmõjus KorSga keelatud ka alkoholi tarbida). Seega, kui ürituse puhul saab öelda, et tegemist on lastele suunatud üritusega, siis kehtib seadusest tulenev alkoholimüügikeeld. Tegemist on asjaoluga, mis tuleks avaliku ürituse kooskõlastamisel või loa andmise menetluses vajadusel kindlaks teha.

Degusteerimise ja esitluse reeglid

Kas avalikul üritusel võib teha alkoholise joogi esitlust?

Alkoholise joogi esitlust on lubatud teha messil, laadal või muul samalaadsel üritusel (AS § 40 lõige 2¹).² Üritustel, mis ei ole mess, laat või muu samalaadne üritus, alkoholset jooki esitleda ei või.

Alkoholise joogi esitlust ei või teha peamiselt lastele suunatud ürituse toimumise paigas selle ürituse toimumise ajal (AS § 40 lõige 2¹).

Lisaks tasub teada seda, et alkoholi sisaldavat **kokteili** (alkoholisegu ehk jook, mis koosneb kahest või enamast komponendist, millest vähemalt üks on alkoholne jook, AS § 40 lõige 3) on lubatud valmistada vaid siis, kui täidetud on järgmised tingimused:

- tarbija on esitanud sellekohase tellimuse;
- tellimus on esitatud müügikohas;
- müügikohas müüakse kohapeal tarbimiseks alkoholiseid jooke.

Olukorras, kus müügikohas näiteks ei müüda kohapeal tarbimiseks alkoholiseid jooke, ei või ka valmistada alkoholiseid kokteile.

Kodustes tingimustes valmistatud alkoholise joogi müümise keeld

Alkoholi müügiks pakkumine, selle müümine või selle kohta mis tahes võlaõigusliku lepingu sõlmimine või mis tahes õiguslikul alusel majandustegevuse raames kättesaadavaks tegemine või üleandmine tarbijale tarbijakaitseseaduse tähenduses on hõlmatud jaemüügi mõistega (AS § 3 lõige 1 punkt 5) ja tegemist on alkoholi käitlemisega seaduse mõttes.

Kuna **alkoholi müümist loetakse selle käitlemiseks** ning käitlemisele kehtestab alkoholiseadus mitmeid nõudeid (nt AS § 4, § 5 jne), lisaks eriseadustest tulenevad

² Samuti on lubatud alkoholise joogi esitlust teha alkoholise joogi müügile spetsialiseerunud müügikohas ja kaupluse alkoholimüügi alal tingimusel, et alkoholise joogi esitlus ei ole märgatavalt nähtav ülejäänud müügisaalist (AS § 40 lõige 2¹).

nõuded, siis võib alkoholi müüa ja muu võlaõigusliku lepingu alusel üle anda ainult seaduses sätestatud korras.

Näiteks on keelatud valmistada ja müüa (käidelda) nii puskarit (AS § 7 lõige 1 punkt 5; mõiste lõikes 2) kui ka muud alkoholi, mis ei vasta alkoholi määramise, kirjeldamise ja müügiks esitlemise nõuetele. Alkoholi käitlemise keelud leiab AS §-st 7. Keelatud on ka piirituse³ kui alkoholi jaemüük (AS § 30).

Ennekõike laotade, kuid ka muude sarnaste avalike ürituste korraldajate ning osalejate tähelepanu tuleb kindlasti juhtida sellele, et **kodustes tingimustes valmistatud alkoholiga kauplemine on keelatud**, kuna ka avalikul üritusel tohib müüa ainult aktsiisilaos toodetud ja nõuetekohaselt maksustatud alkoholi, mis lisaks peab vastama käitlemise eeldustele (näiteks peab alkohol olema kantud riiklikku alkoholiregistrisse). Isiklikus majapidamises valmistatud õlut, veini ja kääritatud jooki ei loeta aktsiisikaubaks ehk sellelt ei pea maksma aktsiisimaksu seni, kuni seda kasutatakse ainult enda tarbeks mitteärilisel (mittekaubanduslikul) eesmärgil (alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse § 21 lõige 6). Asudes aga alkoholi müüma, peab selle müüja täitma kõiki alkoholi müümise tingimusi. Keelu eiramine on karistatav väärteto korras - näiteks saab füüsilisele isikule rikkumise korral määrata rahatrahvi kuni 300 trahviühikut või isegi aresti (AS § 53 lõige 1).

Joobes inimesele alkoholi müümise keeld

Avaliku korra ja turvalisuse tagamiseks on oluline, et avalikel üritustel peetakse kinni keelust mitte müüa joobeseisundile viitavate tunnustega isikule alkoholset jooki (AS § 45 lõige 1).

Müüja ei tohi **teadvalt** teenindada isikut, kes ostab alkoholset jooki selle joobeseisundile viitavate tunnustega isikule pakkumise või üleandmise eesmärgil (AS § 45 lõige 2).

Mis on joobeseisund?

Oluline on teada, et joobeseisundiks ei peeta mitte üksnes alkoholijoobest, vaid ka narkootilise või psühhotroopse aine või muu joovastava aine tarvitamisest põhjustatud **terviseseisundit, mis avaldub väliselt tajutavas häiritud või muutunud kehalistes või psüühilistes funktsioonides ja reaktsioonides** (KorS § 36 lõige 1).

Müümise juures omab tähendust vaid see, kas alkoholi ostjal esinevad selgelt tajutavad joobeseisundile viitavad tunnused. Müüja ei pea hakkama kontrollima ostja joobeseisundit. KorS-is sätestatud joobeseisundi kontrollimise korda

³ Piiritus on põllumajandusliku päritoluga toorainest kääritamisel ja sellele järgneval töötlemisel saadud vedelik etanoolisisaldusega alates 96 mahuprotsendist (AS § 2 lõige 2).

kohaldatakse vaid riikliku järelevalve erimeetmeid rakendades ning see õigus on vaid politseiametnikul (KorS §-d 37-43; AS § 49¹ lõige 3).

Kuidas joobeseisundit ära tunda ja tuvastada?

Joobeseisundile viitavad tunnused ja joobeseisundi tuvastamise viisid on loetletud sotsiaalministri 26.06.2014 määruses nr 37 "[Joobeseisundile viitavate tunnuste loetelu ja nende tunnuste esinemise või mitteesinemise tuvastamise viisid](#)". Nimetatud määruse kohaselt on isiku võimalikule joobeseisundile viitavad tunnused:

- isiku välimus;
- aeglustunud reaktsioon;
- häirunud kõne;
- aja, isiku ja koha tajumise häired;
- teadvuse seisund;
- mäluhäired;
- koordinatsioonihäired;
- käitumishäired;
- alkoholi tarvitamisest põhjustatud alkoholijoobe korral alkoholilõhn väljahingatavas õhus;
- narkootilise või psühhotroopse aine või muu sarnase joovastava aine tarvitamisest põhjustatud joobeseisundi korral hälbed silmade välimuses ja silmavaates.

Joobeseisundile viitavate tunnuste esinemist saab müüja tuvastada vaatluse alusel ja kui isik tundub olevat **“purjus”**, ei tohi talle alkoholi müüa. Alkoholi müümise eest joobeseisundile viitavate tunnustega isikule saab müüjat kui füüsilist isikut väärteokorras karistada rahatrahviga kuni 200 trahviühikut (AS § 68 lõige 1).

Samas tuleb eristada joobeseisundit ja psüühikahäiret või vaimset alaarengut, mille puhul võib inimese käitumises esineda sarnaseid tunnusjooni. Alkoholi müümine on siiski keelatud vaid joobeseisundile viitavate tunnustega inimesele.

✓ Kasulik teada!

Tervise Arengu Instituut ja Siseministeerium alustasid 2023. aastal Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest uue programmi elluviimist, mis on andnud häid tulemusi Rootsis ja mida tuntakse STAD (ingl k *Stockholm prevents alcohol and drug problems*) programmi nime all.

[STAD programm](#) tegevused aitavad muuhulgas tõkestada alkoholi kättesaadavust joobeseisundi tunnustega isikutele ja alaealistele ning suurendama just kohaliku omavalitsuse tasandil erinevate osapoolte vahelist koostööd ning parandama alkoholiseadusest tuleneva järelevalve teostamist.

STAD programm on näidanud märkimisväärset mõju alkoholi liigtarvitamise, alaealistele ja joobeseisundi tunnustega isikutele alkoholi kättesaadavuse ja

alkoholiga seotud vägivalla vähendamisele ning seda on rakendatud juba mitmes Euroopa riigis.

Reklaam ja spondeerimine

Reklaam

Kohalikel omavalitsustel on pädevus teha järelevalvet välireklaami üle oma haldusterritooriumil (Reklaamiseadus (edaspidi RekS) § 30 lõige 2 punkt 4).

Alkoholi välireklaam on keelatud (RekS § 28 lõige 7 punkt 13).

Välireklaam - avalikus kohas asuv või avalikust kohast jälgitav reklaam (RekS § 2 lõige 1 punkt 8).

Tegemist on täieliku keeluga ning reklaam on keelatud sõltumata alkohoolse joogi liigist või kangusest.

RekS-i tähenduses on välireklaamina käsitletav reklaam, mis on paigutatud avalikku kohta või avalikust kohast jälgitav. Näiteks linnatänavatega külgnevatele aladele, väljakutele, hoonete väliseintele, spordiväljakutele, ühistranspordivahendite sise- ja väliskülgedele jms, või mis on avalikust kohast jälgitavad. Välireklaamiks on ka kaupluse vaateaknale paigutatud reklaam, mis on selgesti suunatud tänaval möödujatele. Samuti peetakse avalikuks kohaks kõigile, üldsusele mõeldud või ette nähtud kohti. Näiteks avalikud raamatukogud, avalikud tualetid, kinod, kohvikud, restoranid ja muud kõigile kasutada olevad kohad.

Samas kui teave alkohoolsete jookide kohta on avalikustatud müügikohas või müügikoha tähistusena, siis selline teave ei ole käsitletav reklaamina (RekS § 2 lõike 2 punktid 1 ja 2). Kui teave ei ole RekS-i mõttes käsitletav reklaamina, siis ei ole võimalik sellele teabele kohaldada RekS-i piiranguid ja keeldusid.

Põhjalikuma loetelu alkoholireklaamile sätestatud piirangutest leiab reklaamiseadusest (täpsemalt RekS § 28), kuid avalike ürituste kontekstis on kindlasti hea teada, et keelatud reklaamiks loetakse muuhulgas:

- alkoholiga seotud eseme või trükise jagamist lastele.

Lastele ei tohi jagada sõnas või pildis alkoholi ja selle kaubamärki eksponeerivaid esemeid ega trükiseid. *Näiteks on keelatud lastele Saku Originaal logoga võtmehoidjate jagamine, Viru Valge logo ja viinapudelit eksponeerivat reklaami sisaldavate vihikute jagamine jms.*

- kauba või teenuse müügiks pakkumisel ja müügil alkoholi tasuta või tavapärasest jaemüügihinnast madalama hinnaga saamise võimalust.

Keelatud on reklaamida alkoholi tasuta või soodsamalt saamise võimalust ürituse raames, näiteks *ööklubis võimalust saada alkoholi soodsama hinnaga*. Samuti ei ole lubatud kampaaniad, milles antakse näiteks *kinopileti, lennupileti, hotellipaketi vms toote või teenuse ostmisel kaasa näiteks pudel veini või muud alkoholset jooki*.

- alkoholi ostmisel kauba või teenuse tasuta või tavapärasest jaemüügihinnast madalama hinnaga saamise võimalust.

Keelatud on reklaamida ühe alkoholse joogi ostmisel teise alkoholse joogi tasuta saamise võimalust, näiteks *„Happy Hour“ ja sooduskampaaniate „kaks ühe hinna eest“, „Ostes kaks veini, saad kolmanda tasuta“ raames*. Lubatud on teavitada *happy hourist* müügikohas - siis on tegemist müügikohas antud teabega, mis ei ole reklaam RekS-i mõttes.

- mis tahes tarbijamängu, loteriid või võistlust, mida juhises, kirjelduses, reklaamis või mujal seostatakse alkoholse joogiga või alkoholse joogi kaubamärgiga.

Keelatud on läbi tarbijamängu, loterii või võistluse tutvustada alkoholset jooki ja selle kaubamärki.

Alkoholi reklaami kohta saab täiendavalt lugeda TTJA [alkoholi reklaami juhendist](#).

Kaubamärgi kasutamisest

Alkoholi tähistamiseks kasutatavat kaubamärki, mis ei kujuta sõnas ega pildis alkoholi ega selle tarbimist ning millega tähistatakse lisaks alkoholsetele toodetele ka teisi kaupu ja teenuseid, võib kasutada nende kaupade ja teenuste reklaami eesmärgil (RekS § 28 lõige 10).

Näiteks kuivõrd Saku Õlletehase AS kaubamärgiga „Saku“ tähistatakse ka mineraalvett, kalja jm mittealkohoolseid tooteid, siis võib selliste toodete reklaamimiseks kasutada kaubamärki „Saku“. Sellisel juhul ei ole tegemist alkoholi reklaamiga. Samas ei saa viitega RekS § 28 lõikele 10 reklaamida kaubamärki „Viru Valge“, kuna kõnealuse kaubamärgiga tähistatakse üksnes alkoholseid tooteid.

Spondeerimine

Sponsorteavet tuleb eristada reklaamist. Juhul kui lisaks tootja kaubamärgile on mainitud ka konkreetse alkoholse joogi nimetust, siis on tegemist alkoholi reklaamiga ning sellise reklaami puhul tuleb järgida kõiki alkoholireklaami piiranguid.

Sponsorteates ei tohi kasutada sellist kaubamärki, mida kasutatakse alkoholi tähistamiseks ja mis väljendab sõnas või kujutab pildis alkoholi või selle tarbimist. Samas on sponsorteates lubatud kasutada selliseid kaubamärke, mida kasutatakse alkoholi või alkoholi ja muude kaupade tähistamiseks, ent mis ei kujuta sõnas ega pildis alkoholi ja selle tarbimist.

Näiteks on keelatud kasutada kaubamärki „Laua Viin“, kuivõrd selles sisalduv „viin“ väljendab sõnas alkoholi. Kaubamärke „Saku“, „A.Le Coq“, „Liviko“, „Vana Tallinn“ või „Viru Valge“ (kuivõrd need ei väljenda sõnas ega kujuta pildis alkoholi ega selle tarbimist) võib sponsorteates kasutada.

Kohalike omavalitsuste pädevus piirangute seadmisel ja järelvalve teostamisel

Kohaliku omavalitsuse pädevused

Kohalikul omavalitsusel on võimalik seaduse alusel kehtestada alkoholi käitlemisele täiendavaid piiranguid.

Alkoholiseadus lubab vaikimisi avalikul üritusel alkoholi müüa ning müüa seda ka kohapeal tarbimiseks (AS § 40 lõige 1 punkt 8 ja lõige 2). Keelud ja piirangud alkoholi müügile sätestab seadus. Kohalik omavalitsus saab piiranguid ja kitsendusi seada või müügiõiguse peatada seaduses sätestatud volitusnormi alusel ja lähtudes selle eesmärgist ja piiridest.

Sissejuhatavalt tasub selgitada ka seda, et **üldreegli kohaselt on avalikus kohas alkoholi või toidugruppi mittekuuluva joovet tekitava aine tarbimine keelatud** (KorS § 55 lõige 2 lause 1). Erandid sellest sätestab KorS § 55 lõike 2 teine lause, mille järgi on alkoholi tarbimine avalikus kohas lubatud avalikul üritusel või selle piiritletud alal, kus kohalik omavalitsus on lubanud alkoholi jaemüüki kohapeal tarbimiseks, kuid ka alkoholiseaduse § 40 lõike 1 punktides 2, 3-6, 9 ja 10 nimetatud kohtades ning kohaliku omavalitsuse üksuse poolt KorS § 55 lõike 3 alusel määratud kohtades. Selle teadmine on oluline, kuna õigus avalikul üritusel alkoholi tarvitada on seotud sellega, kas ning kus ja kuidas on avalikul üritusel lubatud müüa alkoholi kohapeal tarbimiseks.

Kas alkoholi müümine on seadusega lubatud ja millised lisatingimused saab või tuleks sellele seada, sõltub ürituse formaadist ja sihtgrupist. Avalikul üritusel alkoholiseaduse joogi kohapeal tarbimiseks müümise reguleerimisel tuleb esmalt hinnata seda, kas mõnel alkoholiseaduses toodud alusel võiks üritus kvalifitseeruda selliseks, et sellel üritusel on seadusest tulenevalt üldse keelatud alkoholi müüa, mis tähendaks, et rääkida ei saa ka müümisest kohapeal tarbimiseks või tarbimise lubatavusest (nt kaasavõetud alkoholi või lähedalt poest ostetud alkoholi tarbimisest ürituse toimumise paigas).

Alkoholiseadus keelab müüa alkoholi lastele suunatud ürituse ajal selle **toimumise paigas** ja korrakaitseadus keelab ka selle tarbimise lastele suunatud avalikul kogunemisel. Mida tähendab “lastele suunatud üritus”, seadus ei defineeri. Kui üritus ei ole otseselt lastele suunatud, on kohalikul omavalitsusel võimalik kaaluda, kui suurel määral võetakse sellisele üritusele lapsed kaasa ning sellest tulenevalt otsustada, kas ja mis ulatuses või moel võiks sellisel üritusel piirata alkoholi müüki või täpsemalt alkoholi müüki koha peal tarbimiseks.

Kohaliku omavalitsuse volikogu võib kehtestada **jaemüügil sortimenti, müügikohti ja müügivormi puudutavad kitsendused lisaks AS §-des 40 ja 41 nimetatule (AS § 42 lõige 1 punkt 1)**. Näiteks võib lubada müüa vaid teatud kangusega või teatud sortimenti alkoholi. Kaaluda saab ka müügikohtade ühele alale koondamise nõudmist ja selle ala nähtavuse teatud viisil ülejäänud alast vähendamist - selline kitsendus võiks olla asjakohane näiteks selleks, et tõkestada alaealiste poolt alkoholi tarvitamist või piirata alkoholi tarvitamise nähtavust. Selle volitusnormi alusel aga ei saa kehtestada kellaajalisi piiranguid, sest sellise piirangu kehtestamise võimalust ei ole volitusnormis nimetatud.

Kui kohalik omavalitsus on kitsendanud müüa lubatud alkoholi sortimenti ja lubatud on müüa vaid teatud kangusega alkoholiseid jooke, siis sellest kangemate alkoholsete jookide müümine ei ole lubatud. Kui alkoholise joogi jaemüügi korral on õigusaktiga kehtestatud kitsendused alkoholise joogi sortimendi suhtes, on alkoholise joogi müügikohas keelatud hoida või ladustada lubatud sortimendi hulka mittekuuluvat alkoholi, sõltumata selle kuuluvusest või hoidmise või ladustamise eesmärgist. Selline keeld tuleneb alkoholiseaduse § 40 lõikest 4. See tähendab ühtlasi seda, et alkoholisegu (AS § 40 lõige 3) ehk kokteili tegemiseks ei saa kohapeal kasutada sellise kangusega alkoholi, mis ei kuulu müüa lubatud sortimendi alla ja mida seetõttu müügikohas olla ei või.

Näited alkoholise joogi jaemüügi kitsenduste kohta:

- Tallinna linnavolikogu 18.09.2008 määrus nr 30 „[Alkoholise joogi jaemüügi kitsendused](#)“;
- Häädemeeste Vallavolikogu 18.12.2002 määrus nr 20 „[Alkoholise joogi jaemüügil kitsenduse kehtestamine](#)“;
- Võru vallavolikogu 09.10.2019 otsusega nr 176 „[Lindora Laadal alkoholise joogi jaemüügi reguleerimine](#)” kehtestati ühel konkreetsel avalikul üritusel kange (etanoolisisaldusega üle 22 mahuprotsendi) alkoholise joogi jaemüügi keeld;
- Võru Vallavolikogu 18.02.2009 määrus nr 97 „[Alkoholise joogi jaemüügi müügikohtadele kitsenduste kehtestamine](#)”.

Kohalik omavalitsus saab reguleerida seda, **kas kohapeal tarbimiseks mõeldud alkoholi võib müüa kogu avaliku ürituse alal või vaid selle piiritletud alal**. Sellest, kuidas on määratletud alkoholi müümiseks lubatud ala, sõltub omakorda, kus võib inimene avalikul üritusel alkoholi tarbida. Näiteks kui alkoholi müümine kohapeal tarbimiseks on lubatud vaid toitlustamiseks mõeldud alal, on alkoholi tarbimine lubatud vaid sellel alal. See aga tähendab, et selline ala peaks olema selgelt piiritletud, sh tähistatud vastavalt, kuni vajadusel asjakohaste füüsiliste piirete seadmiseni. Inimestele tuleks sellisel juhul teha teatavaks, et alkoholi võib tarbida vaid sellel alal, mis viib omakorda selleni, et ürituse korraldaja peab tagama ja kontrollima, et alkoholiga sellelt alalt ei lahkutaks. Kui ürituse korraldaja asjakohaseid meetmeid nõude täitmise tagamiseks kasutusele ei võta, siis võimaldab ta oma kohustuse rikkumise läbi inimestel toime panna korrarikkumise, mis seisneb alkoholi tarvitamises selleks mitte lubatud kohas. Avaliku korra rikkumise eest näeb karistusseadustiku § 262 väärteokaristusena ette rahatrahvi kuni 100 trahviühikut või aresti ja juriidilisele isikule rahatrahvi kuni 2000 eurot.

Alkoholise joogi kaasamüük avalikult ürituselt kui müügikohast on seadusest tulenevalt keelatud ajavahemikul kella 22.00-st kuni 10.00-ni (AS § 40 lg 2 lause 2). Sama kehtib ka näiteks toidlustusasutuse kohta. Selle teisiti reguleerimiseks ei ole seadusandja volitust andnud. Kuna piirang tuleb seadusest, siis puudub kohalikul omavalitsusel nii vajadus kui ka pädevus küsimust oma õigusaktis täiendavalt reguleerida.

Alkoholiseadus ei sea üldist kellaajalist piirangut alkoholsete jookide müügile nende kohapeal tarbimiseks. Tegemist on olukorraga, kus kohalik omavalitsus saab kasutada õigust **piirata oma haldusterritooriumil alkoholise joogi jaemüüki kohapeal tarbimiseks** (AS § 42 lõige 1 punkt 3) ajavahemikul 22.00 kuni 6.00, puhkepäevale eelnevale ööl kella 00.00-st kuni 7.00-ni:

- a) kogu haldusterritooriumil või
- b) selle mõnes osas.

Kellaajalise piirangu eesmärgiks on võimaldada kohalikel omavalitsustel oma territooriumil tagada tõhus avaliku korra kaitse, ennetada õnnetusi ja vägivalda ning vähendada alkoholist tulenevaid kahjusid. Lisaks on piirangu eesmärgiks vähendada teatud kellaegadel alkoholi müügikohti ja seeläbi alkoholi tarbimist.⁴

Näited:

- Tallinna Linnavolikogu 17.09.2020 määrus nr 14 „[Piirangud alkoholise joogi jaemüügil kohapeal tarbimiseks](#)“.
- Pärnu Linnavolikogu 21.04.2022 määrus nr 9 „[Piirangud alkoholise joogi jaemüügile kohapeal tarbimiseks Pärnu linnas](#)“.

Mõtlemiseks. Selleks, et ürituse korraldajale oleks selge, mis on keelatud ja mis on tema kohustused või nõuded, on soovitatav panna reeglid selgelt kirja ja teha need korraldajale teatavaks. Korraldajal võib olla keeruline lugeda erinevaid akte (seaduses toodud nõudeid ei peaks panema kirja madalama taseme regulatsioonidesse), nii et tasub kaaluda erinevaid viise, kuidas nügida korraldajaid paremini ja hoolsamini reegleid täitma. Näiteks koostada teabeleht olulisemate nõuetega, suhelda ja selgitada.

Alkoholi jaemüügiõiguse peatamine

Valla- või linnavalitsus võib oma haldusterritooriumil tervikuna või teatud müügikohtades või ühes müügikohas ka peatada avaliku korra tagamise huvides alkoholise joogi jaemüügi õiguse kuni peatamise tinginud asjaolu äralangemiseni (vt alkoholise joogi jaemüügi õiguse peatamine, AS § 36 lõige 1 punkt 3). Tegemist on valla- või linnavalitsuse võimalusega reageerida ja võtta tarvitusele täiendav meede selleks, et tagada avalikku korda.

⁴ Alkoholiseaduse ja reklaamiseaduse muutmise seadus 381 SE, seletuskiri lk 16. Kättesaadav internetis: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/e6a75dec-ed4b-4c38-9131-1b4916b301f8> (27.05.2024).

Viidatud normi alusel võib kohalik omavalitsus kehtestada erakorraliselt alkoholi müügi keelu, mingi erandliku asjaolu ootamatul ja ühekordsel ilmnemisel, aga ka näiteks seoses mingi üritusega selle toimumise ajaks. Norm võimaldab reageerida sündmusele või asjaolule, mis ohustab avalikku korda. Piirangu saab kehtestada selle asjaolu, sündmuse või olukorra esinemise ajaks (nt kõrgete välisriigi külaliste visiidi ajaks, teatud pühade, tähtpäevade või ürituste toimumise ajaks, mille puhul on tavapärasest suurem tõenäosus avaliku korra rikkumiseks) ja piirang tuleb kohe lõpetada, kui asjaolu ära langeb. Seega on tegemist ajutise meetmega.

Seda, et AS § 36 lõike 1 punkti 3 ei saa mõista sedavõrd laialt, et selle alusel saaks otsustada alkohoolse joogi müügi piirangute pikaajalist kohaldamist kogu kohaliku omavalitsusüksuse territooriumil, on leidnud näiteks Tallinna Ringkonnakohus otsuses asjas [nr 3-14-52991](#) (p 11). Seadusandja eesmärgist kõrvalekaldumist on Riigikohus pidanud ennekõike delegatsiooninormi ületamiseks ehk formaalse põhiseaduspärasuse nõude rikkumiseks⁵.

Sarnaselt linna- ja vallavalitsusele on alkohoolse joogi jaemüügi õigust õigus peatada ka Vabariigi Valitsusel, kuid seda riigis tervikuna (AS § 36 lõige 1 punkt 1). Kuna eeldused alkohoolse joogi jaemüügi õiguse peatamiseks on samad, siis saab tuua alkoholi jaemüügi õiguse peatamise näiteks [Vabariigi Valitsuse 17.03.2020 korralduse nr 80](#) „Alkohoolse joogi jaemüügi õiguse peatamine riigis tervikuna ajavahemikus kella 22.00 kuni 10.00“. Korraldusega peatas Vabariigi Valitsus avaliku korra tagamise huvides riigis tervikuna alkohoolse joogi jaemüügi õiguse ajavahemikus kella 22.00 kuni 10.00 kuni eriolukorra lõppemiseni. Eriolukord oli riigi välja kuulutatud seoses COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse pandeemilise levikuga ([Vabariigi Valitsuse 12.03.2020 korraldus nr 76](#) „Eriolukorra väljakuulutamise Eesti Vabariigi haldusterritooriumil“).

Spordiüritused

Spordiürituse korraldaja peab esitama spordiürituse korraldamise asukohajärgsele valla- või linnavalitsusele kirjaliku taotluse ja saada loa spordiürituse korraldamiseks (SpS § 20 lõige 1). Loa taotlemisel on kohustus välja tuua andmed alkohoolse joogi jaemüügi korralduse kohta, kui võistluspaigas kavatakse müüa alkoholi. Seega saab valla- või linnavalitsus loa andmise käigus teada ka alkoholi müümise kavatsusest.

Spordiseadus ei reguleeri alkoholi müümist ega tarbimist avalikus kohas, avalikul üritusel ega konkreetselt spordiüritusel. Seega kohaldub ka spordiüritustele alkoholiseaduse ja korralduse seaduse regulatsioon.

Olukorras, kus seadus keelab alkoholi müümise, ei saa valla- või linnavalitsus seda lubada. Küll aga tasuks sobivas kirjalikus dokumendis nõuded, keelud ja load selgelt koos õigusliku aluse viitega välja tuua, et välistada erinevate osapoolte erinev arusaamine kohalduvatest nõuetest. Nõuete eelnev ja kirjalik fikseerimine on alati abiks ka võimaliku hilisema vaidluse korral.

⁵ Riigikohtu 13.06.2005 kohtuotsus asjas nr [3-4-1-5-05](#), p 23, Riigikohtu põhiseaduslikku järelevalve kolleegiumi 06.01.2015 otsus asjas nr [3-4-1-34-14](#), p 47.

Mida arvestada?

- Kohaga seotud nõuded. Alkohoolse joogi jaemüük on seadusega keelatud koolieelse lasteasutuse, põhikooli, gümnaasiumi, kutseõppeasutuse, noorsootöösutuse, noorteühingu, huvikooli, noorte püsilaagri ja noorte projektlaageri ruumides ning territooriumil, välja arvatud näiteks põhikooli, gümnaasiumi ja kutseõppeasutuse ruumides ning territooriumil, kui seal toimub õppetöövälisel ajal täisealistele suunatud üritus, alkoholi müüki. Selle eelduseks on, et üritus toimub õppetöövälisel ajal ja on suunatud täiskasvanutele. Kui kasvõi üks neist eeldustest ei ole täidetud, ei ole alkoholi müümine lubatud.
- Alkohoolse joogi jaemüük on keelatud lastele suunatud ürituse toimumise paigas selle ürituse toimumise ajal. Seega sõltumata asukohast, kus selline üritus toimub, ei või selle ürituse ajal selles kohas alkoholi müüa. Näiteks kui on tegemist laste võistlustantsu üritusega, siis tulenevalt AS § 41 lõike 2 punktist 4 ja ka AS § 40 lõike 1 punktist 10, kui üritus toimub koolimajas, ei ole lubatud ürituse ajal selle toimumise kohas alkoholi müüa. Seda ka sõltumata sellest, et AS § 40 lõike 1 punkti 8 alusel oleks avalikul üritusel muus olukorras võimalik lubada alkoholi müüa. Siinkohal tuleb tähele panna, et korrakaitseseaduse § 55 lõike 1 punkti 5 alusel on lastele suunatud avalikul kogunemisel keelatud tarbida alkoholi. Seega ei tohiks lubada sellisel üritusel tarbida ka kaasa võetud alkoholi. See aga tähendab muuhulgas seda, et ka toitlustamise käigus ei ole lubatud joogiks pakkuda alkoholi või panna alkohoolseid jooke küllastajatele joomiseks valmis kaetud laudadele.
- Kas on vaja seada kitsendused **sortimendile, müügikohale ja müügivormile** (AS § 42 lõige 2 punkt 1). Näiteks võib kaaluda, kas lubada müüa üksnes lahjemaid alkohoolseid jooke.

Järelevalve korraldus

Kohaliku omavalitsuse riikliku järelevalve pädevus

- Avalikus kohas käitumise üldnõuete järgimise üle teeb riiklikku järelevalvet valla- või linnavalitsus ja politsei (KorS § 57¹).
- Riiklikku järelevalvet alkohoolse joogi jaemüügiga seonduvate nõuete täitmise ning alkohoolse joogi tarbimise piirangute järgimise üle teostab oma haldusterritooriumil valla- või linnavalitsus (AS § 49 lõige 4).

Alkoholiseadus annab valla- või linnavalitsusele volituse täita riikliku järelevalve ülesandeid oma haldusterritooriumil. Seega on valla- või linnavalitsus korrakaitseorganiks korrakaitseseaduse mõttes ning tal on nii korrakaitseorgani õigused kui ka kohustused (ohu väljaselgitamine ja tõrjumine või korrarikkumise kõrvaldamine). Korrakaitseorganiks olekus väljendub kohaliku omavalitsuse üks aluspõhimõtte - igäühe seaduslike õiguste ja vabaduste kohustuslik tagamine vallas ja linnas (KOKS § 3 punkt 2).

Valla- või linnavalitsus teeb oma haldusterritooriumil alkoholiga seoses riiklikku järelevalvet (AS § 49 lõige 4) järgmiste nõuete täitmise üle:

- alkohoolse joogi jaemüügiga seonduvate nõuete täitmine;
- alkohoolse joogi tarbimise piirangute järgimine.

Alkohoolse joogi jaemüügiga seonduvad nõuded leiab alkoholiseaduse §-dest 30, 40-45 (6. jao 2. jaotis "Alkohoolse joogi jaemüügi nõuded", sh joobeseisundile viitavate tunnustega isikutele müük). Viidatud normid reguleerivad nii seda, kus ja kuidas on alkoholi lubatud või keelatud müüa, müügi kellaegu ja ka nõudeid kaupluses alkoholi väljapanekule. Lisaks eeltoodule on kohaliku omavalitsuse pädevuses ka enda õigusaktide alusel kehtestatud piirangute kontrollimine.

Alkohoolse joogi tarbimise piirangud on toodud alkoholiseaduse §-des 46 ja 47, mis keelavad alaealisel tarvitada alkoholi ja sätestavad meetmed selle keelu tagamiseks.

Valla- või linnavalitsuse tegevuse eesmärk riikliku järelevalve läbi on ohu ennetamine, selle välja selgitamine ja tõrjumine või korrarikkumise kõrvaldamine (KorS § 2 lõige 4).

Riikliku järelevalve meetmed

Korrakaitse on avalikku korda ähvardava ohu ennetamine, ohukahtluse korral ohu väljaselgitamine, ohu tõrjumine ja avaliku korra rikkumise kõrvaldamine. Avalik kord on ühiskonna seisund, milles on tagatud õigusnormide järgimine ning õigushüvede ja isikute subjektiivsete õiguste kaitstus.

Korrakaitse on avaliku korra eest vastutava isiku ülesanne. Avaliku korra eest vastutav isik on isik, kes on põhjustanud ohukahtluse või ohu, rikub avalikku korda või on põhjustanud sellise olukorra tekkimise võimaluse, mille realiseerumisel tekib oht või ohukahtlus (KorS § 15 lõige 1). **Kui vastutavat isikut ei ole või kui tema tegevus ei ole piisav või muul põhjusel eesmärgipärane, on korrakaitse pädeva korrakaitseorgani ülesanne.** Korrakaitseorgan on seaduse või määrusega riikliku järelevalve ülesannet täitma volitatud asutus, kogu või isik.

Kui ohu ennetamine, väljaselgitamine ja tõrjumine või korrarikkumise kõrvaldamine ei ole korrakaitseorgani pädevuses, siis edastab ta teate meetme kohaldamise vajalikkuse kohta pädevale korrakaitseorganile (**järelevalveesildis**) (KorS § 6 lõige 5). Korrakaitseorganid teevad koostööd, sealhulgas koguvad ja vahetavad omavahel riikliku järelevalve teostamiseks vajalikku teavet ning teevad ettepanekuid riikliku järelevalve otstarbekamaks teostamiseks (KorS § 10 lõige 1). Haldusorganite vahelise **ametiabi** osutamise aluseid ja korda reguleerib **halduskoostöö seadus**.

Riiklik järelevalve on korrakaitseorgani tegevus eesmärgiga ennetada ohtu, selgitada see välja ja tõrjuda või kõrvaldada korrarikkumine.

Korrarikkumine on avaliku korra kaitsealas oleva õigusnormi või isiku subjektiivse õiguse rikkumine või õigushüve kahjustamine.

Meetmed, mida valla- või linnavalitsus saab nende eesmärkide saavutamiseks kasutada, on reguleeritud korrakaitseadusega ja eriseadustega (nt tubakaseadus, alkoholiseadus, reklaamiseadus).

Riikliku järelevalve meetmeid reguleerib korrakaitseaduse 3. peatükk alates §-st 23. Üldsätete järelt leiame alates §-st 26 riiklike järelevalvemeetmete üldregulatsiooni ja alates §-st 30 riikliku järelevalve erimeetmed. Täpselt saab meetmete kohta lugeda korrakaitseadusest ja seadust selgitavast kommenteeritud väljaandest („[Korrakaitseadus. Kommenteeritud väljaanne.](#)“ Mait Laaring, Siiri Pars, Helen Kranich, Ele Nuka, Jaak Kiviste, Monika Mikiver, Triin Roosve, Ülle Vanaisak. 2017), mis on avalikult kättesaadav ka internetis.

Näiteks annab alkoholiseadus riikliku järelevalve erimeetmetena valla- ja linnavalitsusele kui korrakaitseorganile õiguse järgmiseks:

- õigus isik peatada ja teda küsitleda (AS § 49¹ lõige 1, KorS § 30 lõige 1);
- nõuda dokumentide esitamist (AS § 49¹ lõige 1, KorS § 30 lõige 3);
- kutsuda isiku ametiruumi, mõjuval põhjusel ilmumisel kohaldada sunniraha, õigus kohaldada sundtoomist (AS § 49¹ lõige 1, KorS § 31);
- tuvastada isiku isikusamasus (AS § 49¹ lõige 1, KorS § 32);
- vaadata läbi vallasasi (AS § 49¹ lõige 1, KorS § 49);
- siseneda valdusesse (AS § 49¹ lõige 1, KorS § 50);
- vaadata läbi valdus (AS § 49¹ lõige 1, KorS § 51);
- võtta vallasasi hoiule (AS § 49¹ lõige 1, KorS § 52);
- teha kontrolltehing (AS § 52¹ lõige 2).
- Korrakaitseorgan võib võtta vallasasja läbivaatusel isiku kulul proove ja näidiseid ning vajaduse korral tellida ekspertiise (AS § 49¹ lg 4);
- Alkoholiseaduse § 50 lõike 2 alusel on korrakaitseorganil õigus:
 - plommida või pitseerida hoiukoht, kus olev alkohol kuulub või võib kuuluda konfiskeerimisele;
 - kui ta avastab mootorsõidukis või selle haagises alkoholi, mis kuulub või võib kuuluda konfiskeerimisele, suunata see mootorsõiduk alkoholi mahalaadimiseks lähimasse paika, kus on võimalik äravõetud alkoholi hoida;
 - saada ametialaseks kasutamiseks riiklikust alkoholiregistrist kõiki andmeid.

Tasub tähele panna, et riikliku järelevalve üldmeetmeid ja erimeetmeid saab rakendada vaid selleks pädev korrakaitseorgan. Seega kui korrarikkumise saab lõpetada ja kõrvaldada vaid mõne korrakaitsemeetme kasutamisega, saab seda meedet siiski rakendada vaid korrakaitseorgan ise. Ürituse korraldaja saab üritusel osalejate suhtes kasutada üksnes tsiviilõiguses lubatud õiguskaitsevahendeid. Näiteks kui ürituse korraldajal on kauplejaga kohakasutusleping, siis sõltuvalt rikkumisest ja ka lepingus sisalduvatest kokkulepetest võib kõne alla tulla nii kohustuse täitmise nõudmine (VÕS § 108) kui lepingust taganemise nõue (VÕS § 116). Viimasel juhul tuleks kauplejal avalikult ürituselt lahkuda, kuna tal puudub õiguslik alus selles kohas edasi kauplemiseks.

Eriseadustes sisalduvad sanktsioonid (üldjuhul seaduses vastutust reguleerivas peatükis), mida õigusnormide rikkumise eest saab kohaldada, ei ole haldusõiguslikud meetmed, vaid on väärtekaristused. See aga tähendab vajadust eristada riikliku järelevalve menetlust ja sellele kohalduvaid menetlusnorme (haldusmenetlus) väärtemenetlust (süütemenetlus), kuna neid menetlusi viiakse läbi erinevate õigusaktide ja reeglite alusel. Lisaks on väärtegade puhul seaduses

eraldi reguleeritud ka see, kes on konkreetse väärteo puhul selle kohtuväline menetleja.

Valla- või linnavalitsus on väärtegude kohtuväline menetleja nendel juhtudel:

- alkoholiseaduse alusel selles sätestatud väärtegude puhul (AS § 73 punkt 5);
- tubakaseaduse alusel tubakaseaduse §-des 39-50 nimetatud väärtegude osas (TubS § 51 lõige 1);
- reklaamiseaduse alusel oma haldusterritooriumil ja vastavalt oma pädevusele välireklaami nõuete rikkumise korral (RekS § 36 lõige 2 punkt 5).

Süüteomenetlust ja sellega seonduvat riigi karistusvõimu ei saa delegeerida eraõiguslikule juriidilisele isikule, sest see oleks Riigikohtu praktikast tulenevalt vastuolus põhiseadusega (Riigikohtu üldkogu 16. mai 2008. a otsus asjas [3-1-1-86-07](#)). Seega kui rikkumise eest tuleks isikule määrata karistus väärteo toimepanemise eest ja karistada teda näiteks rahatrahviga, siis saab seda teha vaid kohtuväline menetleja ise, näiteks valla- või linnavalitsus.

Valla- või linnavalitsus teostab avalikus kohas käitumise üldnõuete järgimise üle riiklikku järelevalvet tulenevalt KorS §-st 57¹. Tegemist on pädevusega ja kohustusega, mida ei saa valla- või linnavalitsus ära delegeerida.

Tasub teada, et kui alkoholiseaduse §-des 53-72 sätestatud väärtegude eest on hoiatustrahvi või rahatrahvi määranud valla- või linnavalitsus, siis kantakse **hoiatustrahv ja rahatrahv** otsuse teinud **kohaliku omavalitsuse eelarvesse** (AS § 74).

TUBAKATOOTED JA TUBAKATOODETEGA SEONDUVAD TOOTED

Mis on tubakatoode? Mis on tubakatootega seonduv toode?

Tubakatoode on kas täielikult või osaliselt tubakast valmistatud toode, mida kas suitsetatakse (sigaret, sigar, sigarillo ning suitsetamistubakas) või tarvitatakse muul moel ilma põlemisprotsessita (nt närimistubakas, nuusktubakas) (tubakaseaduse (edaspidi TubS) § 3).

Suitsuvabade tubakatoodete käitlemine on Eestis keelatud, välja arvatud uudsed suitsuvabad tubakatooted.

Tubakatootega seonduvad tooted

Tubakatootega seonduvad tooted (TubS §3¹) on:

- tubakatootega sarnaselt kasutatavad tooted - tooted, millega imiteeritakse tubakatoodete tarbimist, ja tooted, mida kasutatakse tubakatoodete asendamiseks, näiteks e-sigaret, taimsed suitsetatavad tooted, tubakavaba huuletubakas ehk nn snus;
- alternatiivsed tubakatooted - eelmises punktis nimetamata nikotiinisisaldusega või nikotiinisisalduseta tooted, mida kasutatakse või mis on mõeldud kasutamiseks sarnaselt või sarnasel eesmärgil tubakatoodetega (mõiste sisu ja ulatust on rohkem avatud alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse § 16 lõikes 8);
- otseselt tubakatoote tarvitamiseks mõeldud tooted, näiteks vesipiibud, piibud ja muud tubakatoodete juurde kuuluvad tooted ning nende osad ja tarvikud.

Tubakaseaduses sätestatud nõuete, keeldude ja piirangute lugemisel tuleb tähelepanelik olla, millistele eelloetletud toodetest regulatsioon kohaldub, sest tubakaseadus sisaldab arvukaid tootespetsiifilisi erisusi.

Jaemüük ja tarbimine

Majandustegevusteade

Tubakatoote ja tubakatootega seonduva toote müümisel kehtib alkoholimüügile kehtestatud sarnane teavitamiskohustus. See tähendab, et ka tubakatoodete ja tubakatootega seonduvate toodete müügiga tegelemiseks jaekaubanduses, hulgikaubanduses või toitlustuses peab esitama majandustegevusteate (TubS § 18 lõige 1).

Avalikul üritusel tubakatoodete müümiseks majandustegevusteadet ei esitata (TubS § 18 lõige 1¹).

Keelud jaemüügil

Tubakatoodete ja tubakatootega seonduvate toodete jaemüük on täiesti keelatud juhul kui avalik üritus toimub laste hoolekandeesutuse, koolieelse lasteasutuse, põhikooli, gümnaasiumi, kutseõppeasutuse, huvikooli, avatud noortekeskuse või noorte püsilaagri ja noorte projektlaagri või haigla ruumides või nende piiratud maa-alal (TubS § 22 lõige 1). Tasub märkida, et kui alkoholi müümisel kehtib analoogsele asukohapiirangule erand (AS § 40 lõige 1 punkt 10), mis võimaldab nendes kohtades alkoholi siiski müüa juhul, kui tegu on õppetöövälisel ajal toimuva täisealiste suunatud üritusega, siis tubakaseadus seda ei võimalda.

Lisaks kohtadele, kus tubakatoodete ja tubakatootega seonduvate toodete jaemüük on keelatud, on TubS-s reguleeritud ka juhud, mil viisil jaemüüki teostada ei tohi (TubS § 22 lõige 2). Näiteks tuleb avalike ürituste korraldamisel silmas pidada, et tubakatoodete ja tubakatootega seonduvate toodete jaemüük on muuhulgas **keelatud kandekaubanduses ja müügisaalita müügikohas**.

Kandekaubanduse määratlus TubS-s puudub, kuid TubSi seletuskirjadest nähtuvalt võib selle all mõista jaemüüki käest, kärust, käsikorvist, kandelaualt või -kastist. Alkoholi müügi puhul on sama mõiste juba seaduses defineeritud (AS § 41 lõige 2 punkt 3). See tähendab, et ka avalikul üritusel tohib tubakatooteid ja seonduvaid tooteid müüa üksnes statsionaarsest müügipunktist ja kõnealust keeldu rikutakse, kui kauplejal on küll üritusel müügipunkt, kuid klienditeenindajad liiguvad tooteid müües ringi ka sellest väljaspool.

Ka **müügisaalita müügikoht** on TubS-s defineerimata. „Müügisaalita müügikoha“ sisu mõistmiseks saab abiks võtta kuni 2021. aastani kehtinud kaubandustegevuse seaduse (KaubtS) kehtetuks tunnistamise seletuskirja. KaubtS § 15 lg 4 kohaselt oli „müügisaal“ kaupluses asuv ruum, mis on kaupleja valduses ja kus pakutakse kaupa müügiks ning kuhu klient siseneb kauba valimiseks ja lepingu sõlmimiseks. KaubtS-i kehtetuks tunnistamise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seaduse seletuskirja⁶ kohaselt otsustati AS-s ja TubS-s „müügisaali“ mõistet eraldi mitte sätestada, vaid asendada asjakohastes regulatsioonides kohad, millel ei ole müügisaali, „müügisaalita müügikoha“ mõistega.

Eeltoodu põhjal võib järeldada, et müügikohtades, milles ei ole ümbritsevast eraldatud ruumi, kuhu saab ostu sooritamiseks sisse astuda, ei tohi tubakatooteid ja nendega seonduvaid tooteid müüa. Näiteks ei ole „müügisaaliga müügikoha“ nõue täidetud juhul, kui ettevõtja müüb tubakatooteid laatadel (varikatuse alla seatud) letilt või laualt.

⁶ Kaubandustegevuse seaduse kehtetuks tunnistamise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seadus 235 SE, seletuskiri lk-d 8 ja 12. Kättesaadav internetis: [Eelnõu - Riigikogu](#) (22.05.24).

Eranditeks müügisaalita müügikohas müümise keelule on:

- Müügikohtadest moodustuval marsruudil liikuv kauba jaemüügiks kohandatud sõiduk.

Siinkohal on oluline välja tuua, et mitte iga jaemüügiks kohandatud sõiduk ei kvalifitseeru selle erandi alla. Erand kohaldub nn rändkauplustele, mille puhul on oluline kindel ja KOV-iga kooskõlastatud marsruut.

- Kiosk, mis on kaupleja müügisaalita **tegevuskoht** eraldiseisva ehitisena või ehitise osana.

Lisaks piirangutele müügivormi suhtes tuleb arvesse võtta ka seda, et **tubakatoote või tubakatootega seonduva toote nähtav väljapanek ja selle kaubamärgi esitlemine müügikohas on keelatud**. Tubakatoote või tubakatootega seonduva toote müügile spetsialiseerunud müügikoht on küll erandiks sellele üldreeglile, kuid ka sellistes müügikohtades ei tohi müüda tooted ja nende tähistamiseks kasutatavad kaubamärgid olla nähtavad väljaspool müügikohta. See tähendab, et kui tubakatoodetele spetsialiseerunud kaupleja pakub avalikul üritusel oma tooteid nt kioskist, ei tohi tema tooted ega neid tähistavad kaubamärgid olla nähtavad väljaspool seda kioskit.

Jaemüügikohaga kaasnev kaasaaitamiskohustus

Jaemüügikohas (välja arvatud toitlustusettevõttes), st ka avalikul üritusel tubakatooteid müüv ettevõtja, peab võtma tubakatoote tarbimise leviku vähendamise ideed edendava riigi- või kohaliku omavalitsuse asutuse, mittetulundusühingu või sihtasutuse esindajalt vastu Sotsiaalministeeriumiga kooskõlastatud **trükised**, mis on ette nähtud tasuta levitamiseks tubakatoote tarbimise leviku vähendamise eesmärgil. Ettevõtja peab need panema välja klientide nägemis- ja käeulatusse kohas, kus tubakatoodet müügiks pakutakse (TubS § 24).

Ettevõtjal ei ole küll kohustust trükiseid klientidele aktiivselt jaotada, kuid vastav teave tubakatoodete kahjulikkusest peab olema tarbijale kättesaadav.

Tarbimise keelud ja piirangud

Tubakatoodete tarvitamise puhul reguleerib seadus:

- kus suitsetamine on keelatud ning
- kus suitsetamine on piiratud, st lubatud üksnes suitsetamisruumis.

Oluline on välja tuua, et kuigi tubakaseaduses mõeldakse suitsetamise all vaid sigareti, sigari, sigarillo, suitsetamistubaka või taimse suitsetatava toote tarvitamist, kohalduvad seadusest tulenevalt suitsetamise piirangud ka e-sigaretile ja uudsele suitsuvabale tubakatootele (nn kuumutatav tubakatoode, mis sarnaneb oma välimuselt e-sigaretile), osa piirangutest ka tubakatootega sarnaselt kasutatavatele toodetele.

Suitsetamine keelatud!

Tubakaseaduses on toodud loetelu kohtadest, kus suitsetamine on keelatud (§ 29) ja kuhu ei ole ette nähtud ka võimalust sisse seada eraldi suitsetamisruumi.

Avalike ürituste kontekstis võib välja tuua, et **suitsetamine on keelatud** näiteks:

- laste hoolekandeesutuse ruumides ja asutuse piiratud maa-alal;
- koolieelse lasteasutuse, põhikooli, gümnaasiumi, kutseõppeasutuse, huvikooli, avatud noortekeskuse või noorte püsilaagri ja noorte projektlaagri ruumides ning nende piiratud maa-alal;
- müügikoha müügisaalis;
- ettevõttes, kus pakutakse ja osutatakse kliendile teenust (välja arvatud majutusettevõttes);
- sportimiseks ettenähtud ruumis;
- toidlustusettevõttes (välja arvatud suitsetamiseks ettenähtud suitsetamisruumis);
- riietusruumis ja tualettruumis, kui need ei ole erakasutuses;
- metsas ja muu taimestikuga kaetud alal tuleohtlikul ajal.

Laste hoolekandeesutuse ruumides ja asutuse piiratud maa-alal ning koolieelse lasteasutuse, põhikooli, gümnaasiumi, kutseõppeasutuse, huvikooli, avatud noortekeskuse või noorte püsilaagri ja noorte projektlaagri ruumides ning nende piiratud maa-alal **on keelatud ka tubakatootega sarnaselt kasutatavate toodete tarvitamine**, näiteks elektrooniline sigaret ja tubakavaba huuletubakas, sõltumata nende toodete nikotiinisaldusest.

Suitsetamine piiratud!

Tubakaseaduse §-s 30 on toodud loetelu kohtadest, kus nende valdaja võib omal äranägemisel suitsetamist lubada, kui ta eraldab suitsetamiseks spetsiaalse, seaduses ette nähtud tehnilistele tingimustele, vastava ruumi. **Oluline on toonitada, et ruumide või maa-ala valdajal ei ole kohustust suitsetamisruumi luua. Suitsetamisruumi puudumisel loetletud kohtades suitsetada ei tohi.**

Suitsetamisruum peab olema tähistatud suitsetamist lubava infoga (sõnaliselt või sellekohase tingimärgiga) ning nähtaval kohal peab olema mõistlikus suuruses eestikeelne teave alaealisel suitsetamisruumis viibimise keelu kohta. Ruumis peab olema nähtaval kohal mõistlikus suuruses eestikeelne teave: „Suitsetamine kahjustab tervist!“ Ruum peab olema alarõhuline ning õhu väljatõmme ruumis vähemalt 8,4 liitrit sekundis ruutmeetri kohta (ruumi mittekasutamisel võib õhu väljatõmmet vähendada 25 protsendini normaalõhuvahetusest). Õhu väljatõmbe ventilatsioonisüsteem peab olema iseseisev ja pidev või ühendatud teiste pidevalt toimivate õhu väljatõmbe süsteemidega eraldi püstiku kaudu. Suitsetamisruumile kehtestatud nõuete järgimise üle teostab järelevalvet Terviseamet.

Üksnes suitsetamisruumis on lubatud suitsetada näiteks riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuse ruumides, kultuuriasutuse ja vabaajakeskuse ruumides,

ruumis, kus korraldatakse õnnemängu, kihlvedu või totalisaatorit, spordihoones ning spordi- ja puhkerajatises (täielik loetelu TubS §-s 30).

Kuigi toitlustusettevõtted on tubakaseaduses kohtade loetelus, kus suitsetamine on täiesti keelatud, on toitlustusettevõtetes siiski lubatud suitsetada nii suitsetamisruumis kui ka toitlustusettevõtte müügikoha vahetus läheduses väljaspool siseruume asuval hooajalisel laiendusel, kui koha valdaja on seda lubanud. Suitsetamisruumis ei tohi toitlustada.

Paljudes kohtades, kus suitsetamine on keelatud, viitavad suitsetamise keelule märgid, millel on kuvatud üksnes nõ klassikalise sigareti kujutis. Inimesed ei saa sageli aru, et suitsetamise keelud ja piirangud kehtivad tegelikult ka e-sigaretile ja uudsele tubakavabale tubakatootele. Piirangu paremaks rakendamiseks **võiks avalikes kohtades kasutusele võtta märgise, millel on kujutatud nii tavalist sigaretti kui ka uudsemat e-sigaretti:**

Reklaam, müügiedendus ja spondeerimine

Arvestades tubakatoodete ja tubakatootega seonduvate toodete valdkonnale kehtivaid ulatuslikke piiranguid, eelkõige reklaamile ja nähtavusele jaekaubanduses, kasutavad paljud ettevõtjad just avalikke üritusi võimalusena oma tooteid tutvustada ja uusi kliente leida. Samad keelud ja piirangud kehtivad tubakatoodetele ja tubakatootega seonduvatele toodetele aga ka avalikel üritustel, mistõttu on oluline neid teada ning ka ürituste korraldajate ja kauplejate tähelepanu neile juhtida. Rikkumiste tuvastamisel võib edastada info vihjena pädevale asutusele.

Tubakatoote ja tubakatootega seonduva toote (nt e-sigaretid, nikotiinipadjad jms) **reklaam on reklaamiseaduse kohaselt täielikult keelatud**, sh müügikohas (RekS § 17 lõiked 1 ja 5). Otsustamaks, kas tegu on tubakatoote või tubakatootega seonduva toote reklaamiga, on oluline teha vahet, kas:

- reklaamitakse kindlat tubakatoodet või tubakatootega seonduvat toodet või
- reklaamitakse selliseid tooteid müüvat kauplejat ehk ettevõtjat.

Tubakatoote või sellega seonduva toote reklaam on keelatud, kuid nende toodete käitleja (müüja) reklaamimine ei ole üldjuhul keelatud.

Tubakatoodete reklaam on küll keelatud, aga kui tubakatoote tähistamiseks kasutatavat kaubamärki kasutatakse ka teiste kaupade või teenuste tähistamiseks, tohib sellist kaubamärki nende kaupade ja teenuste reklaami eesmärgil siiski kasutada. Küll aga ei tohi sellises reklaamis väljendada sõnas ega kujutada pildis tubakatoodet või selle tarbimist.

Toodete kohta on võimalik anda teavet ja informatsiooni ainult nende toodete müügikohas ja seal esitatav teave peab olema esitatud hinnakirjana, milles on toodete nimed ja kaubamärgid esitatud sõnalisel kujul (TubS § 22 lõige 3¹ punkt 4). See tähendab, et hinnakirjas on keelatud kasutada kaubamärgi kujundust.

Spordiüritustel avaldatakse tihti sponsorteavet ning kui sponsoriks on tubakatoodete või tubakatootega seonduvate toodete käitleja, tuleb arvestada ka tubakaseadusest tulenevat **spondeerimispiirangut** (TubS § 25). Nimelt on tubakatoodete või tubakatootega seonduvate toodete käitlemisega mitteseotud isiku või tegevuse spondeerimine keelatud. Tubakatooteid või tubakatootega seonduvaid tooteid müüv ettevõtte võib olla ürituse sponsoriks vaid siis, kui selle tegevuse eesmärk ei ole edendada konkreetsete tubakatoodete või nendega seonduvate toodete müüki või tarbimist. Spondeerimisega seoses on lubatud avalikustada üksnes andmeid sponsori isiku või tema antud materiaalse toetuse kohta ning spondeerimisega seoses saab kaubamärki avalikustada vaid viisil, mis ei viita tubakatootele või tubakatootega seonduvale tootele või selle tarbimisele.

Tubakaseaduses on sätestatud ka tubakatoote ja tubakatootega seonduva toote **müügiedenduse keeld**. Keelatud müügiedendusega on tegemist juhtudel, kui tubakatoote või tubakatootega seonduva toote müügi suurendamiseks:

- 1) pakutakse mõne teise kauba või teenusega koos tubakatoodet või tubakatootega seonduvat toodet tasuta või sigarettide maksimaalsest võimalikust jaemüügihinnast oluliselt madalama hinnaga, samuti võidu, auhinna või muu hüvena;
- 2) pakutakse tubakatoote või tubakatootega seonduva tootega koos mõne teise kauba või teenuse tasuta või tavapärasest jaemüügihinnast madalama hinnaga saamise võimalust, samuti võidu, auhinna või muu hüvena;
- 3) avaldatakse tubakatoote või tubakatootega seonduva toote hind selliselt, et tarbijale on samal ajal nähtav toote algne ja uus müügihind või allahindlusprotsent;
- 4) pakutakse tarbijale otseselt või kaudselt tubakatoote või tubakatootega seonduva tootega seostatava muu tegevuse käigus mõnd võitu, auhinda või muud hüve.

TubS-i 2016. a muutmise eelnõu seletuskirjas⁷ on müügiedendust nimetatud isikustamata reklaamiks, mis on loodud müügi vahetuks mõjutamiseks. Seletuskirja kohaselt on müügiedenduse eesmärgiks *mõjutada klienti selliselt, et pakutav toode muutuks kliendile atraktiivsemaks, näiks kasulik-vajalik, soodne jne ning et kliendil tekiks soov seda toodet osta ja tarbida. Tüüpilisemad müügiedenduse*

⁷ Tubakaseaduse muutmise seaduse eelnõu, seletuskiri lk 11. Kättesaadav internetis: <https://eelvoud.valitsus.ee/main#au2frv6J> (16.05.2024).

viisid on näiteks allahindlus, võit, loos, auhind, sooduskupong, kaks-ühe-hinna eest jne pakkumine.

Kuna müügienduse keeld on sõnastatud laialt, siis täielikku nimekirja nõ keelatud võtetest anda ei ole võimalik. Ülaltoodud punkti 4 kohaselt on tubakatoote ja tubakatootega seonduva toote müügi suurendamiseks keelatud igasuguse võidu, auhinna või muu hüve pakkumine. Muu hüvena võiks käsitleda näiteks e-sigareti tasuta proovimise võimalust, avalikul üritusel kaupleja müügiialal pakutavat tasuta kohvi, meelelahutusprogrammi jmt.

Kohalike omavalitsuste pädevus piirangute seadmisel ja järelevalve teostamisel

Avalikus kohas käitumise üldnõuete järgimise üle on lisaks politseile riikliku järelevalve pädevus ka valla- või linnavalitsusel (KorS § 57¹).

Valla- ja linnavalitsused teevad oma haldusterritooriumil riiklikku järelevalvet:

- tubakatoodete ja tubakatoodetega seonduva toote jaemüügiga seotud nõuete ning
- nende toodete tarbimise keeldude ja piirangute täitmise üle (TubS § 32 punkt 3) (välja arvatud suitsetamisruumile kehtestatud nõuded, mis on Terviseameti pädevuses).

Erinevalt alkoholiseadusest ei tulene tubakaseadusest KOV-idele sõnaselget pädevust seada oma haldusterritooriumil lisapiiranguid tubakatoodete tarbimisele ega jaemüügile. Samas annab tubakaseadus (§ 30 lõige 1) ruumi või piiratud maa-ala valdajale õiguse otsustada suitsetamise või uudse suitsuvaba tubakatoote tarvitamise lubamise või mittelubamise üle (arvestades TubS §-des 29, 31 ja § 30 lõikes 3 sätestatud). Valdajal ei ole kohustust võimaldada tema valduses oleval objektil suitsetamist, kuid kui seda peetakse vajalikuks, tuleb valdajal tagada selleks vastava suitsetamisruumi olemasolu, järgida suitsetamisruumile seadusega kehtestatud nõudeid ning tagada nende täitmine. Kui nõuetele vastavat suitsetamisruumi ei ole, ei saa valdaja õiguspäraselt suitsetamist lubada.

Praktikas on tõusetunud küsimus selle kohta, kas ja mis alusel saab KOV oma haldusterritooriumil korraldatavatel avalikel üritustel seada kitsendusi tubakatoodete jaemüügile või tarbimisele.

TubS § 30 lõike 1 kohaselt on õigus otsustada ruumis või piiratud maa-alal suitsetamise lubamine või mittelubamine selle koha valdajal. Mis on valdus ja kes on valdaja? Valdus tähendab tegelikku võimu asja üle (asjaõigusseadus (edaspidi AÕS) § 32) ning valdaja on isik, kelle tegeliku võimu all asi on (AÕS § 33 lõige 1). Eristada tuleb otsest ja kaudset valdust - isik, kes valdab asja rendi-, üüri-, hoiu-, pandi- või muu selletaolise suhte alusel, mis annab talle õiguse teise isiku asja ajutiselt vallata, on otsene, teine isik aga kaudne valdaja (AÕS § 33 lõige 2). Seega, kui näiteks muusikafestival toimub piiratud maa-alal KOV-i territooriumil, kas võiks ürituse korraldajat teoreetiliselt käsitleda otsese valdajana ning KOV-i kaudse valdajana? Kui sellisele seisukohale asuda, laieneks ka KOV-ile TubS § 30 lõikes 1 sätestatud õigus otsustada suitsetamise lubamise üle avalikul üritusel. Samas tuleb

tähele panna, et nimetatud norm võimaldab lubada suitsetamist kohtades, kus see pole muidu keelatud, st selle normi alusel ei saa piirata jaemüüki avalikel üritustel.

Alternatiivina võiks avalikel üritustel suitsetamise piiramiseks aga kaaluda KorS § 55 lõikest 1 tulenevat keeldu käituda avalikus kohas teist isikut häirival või ohtu seadval viisil. Nimetatud säte sisaldab näidisloetelu tegevustest, mis selle määratluse alla eelkõige kuuluda võiks, st et loetelu ei ole lõplik. Kas tubakatoodete või seonduvate toodete tarvitamisel tekkiv suits või ebameeldiv lõhn võiks kvalifitseeruda “teist inimest häirivaks”? KorS § 55 lõike 1 punkti 5 kohaselt loetakse teist isikut häirivaks või ohtu seadvaks ka nt alkoholi tarbimine teatud seaduses loetletud kohtades. Tubakatoodete ja seonduvate toodete tarvitamine ei ole olemuslikult kuigi erinev, vastupidi, alkoholi tarvitamine avalikus kohas ei mõjuta otseselt kõrvalseisjate tervist, samas kui suitsetamisel eralduv suits ja lõhn mitte ainult pole mittesuitsetajate jaoks häirivad, vaid need kahjustavad ka lähedal olevate inimeste tervist. Rahvarohketel avalikel üritustel on suitsetamine teiste inimeste vahetus läheduses suure tõenäosusega häiriv, seega selline teguviis on KorS §-st 55 tulenevalt juba iseenesest keelatud. KOV-i võimalus siinkohal oleks avalikul üritusel osalejaid sellest keelust selgelt teavitada. See tähendab, et KOV mitte ei keela suitsetamist konkreetsel üritusel, vaid tagab seadusest tuleneva keelu täitmise.

Kaaluda võiks ka lahendust, kus lepitakse avaliku ürituse korraldajaga kokku selles, et avalikul üritusel ei lubata suitsetada ning korraldaja lisab selle nõude ka piletimüügil lepingu tingimuseks. Nii on keeld inimesele pileti ostmisel eelnevalt teada ja pileti ostmisel muutub talle siduvaks. Nii oleks ka korraldajal lihtsam seda avaliku korra tagamisel arvestada ja nõuda. Vastavast keelust teavitavad märgid või info peaks olema nähtavalt üleval ka ürituse toimumiskohas ja ürituse alale sisenedes.

Täiendavalt sisaldub KorS-s keeld saastada avalikuks kohaks olevas hoones või ühissõidukis õhku teist inimest oluliselt häirival viisil (§ 56 lg 4). Käitumise häirivuse hindamisel lähtutakse keskmisest objektiivsest isikust ja eesmärgist, milleks avalikku kohta tavapäraselt kasutatakse ning selle piirkonna tavadest (KorS § 57).

Kui isik rikub avalikul üritusel suitsetamise keeldu, võimaldab TubS § 49 teha sellele isikule väärteomenetluse raames trahvi. TubS § 50 alusel saab vastutusele võtta isiku, kes võimaldas suitsetamist selleks mitte lubatud kohas. Viimase puhul on ilmselt tegu ainult nende seaduses toodud kohtadega, kus on nõutav suitsetamisruum ehk suitsetamine on piiratud (§ 50 pealkiri - suitsetamiskoha piiramise nõude rikkumine).

VANUSEGA SEOTUD PIIRANGUD

Tubakatoote ja tubakatootega sarnaselt kasutatava toote ning ka alkohoolse joogi müümine on lubatud üksnes alates teatud vanusest isikule, st täisealisele isikule. Alaealiseks loeb kehtiv õigus isiku, kes on alla 18 aasta vana (tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 8 lõikest 2).

Alaealisele alkohoolse joogi, tubakatoote või sellega sarnaselt kasutatava toote müümine on keelatud. Seetõttu tuleb müüjal sellise toote müümisel vajadusel teha ostja vanus kindlaks ja veenduda, et ta ei müüks toodet isikule, kellele ta ei või seda ostja ebapiisava vanuse tõttu müüa.

Alaealistel on keelatud suitsetada ning tarvitada tubakatooteid ja tubakatootega sarnaselt kasutatavaid tooteid. Alaealistele on keelatud selliseid tooteid müüa (TubS § 27 lõige 1 ja § 28 lõige 2).

Alaealistel on keelatud viibida suitsetamisruumis (TubS § 27 lõige 2).

Alaealisel on keelatud juua ehk tarvitada alkoholi, samuti seda omada ja vallata (AS § 46 ja § 47 lõige 1).

Müüjal on õigus ja ka kohustus nõuda ostjalt tema isikut tõendava dokumendi esitamist selleks, et tuvastada ostja vanus. Nimelt on isikut tõendaval dokumendil peal isiku sünniaeg, mille alusel saab müüja arvutada välja isiku vanuse ja veenduda, kas ostja on vanem kui 18 aastane, ja pilt, et veenduda, et dokument on selle esitaja oma. Isikut tõendava dokumendina saab müüja aktsepteerida sellist dokumenti, mis vastab isikut tõendavate dokumentide seaduses toodud isikut tõendava dokumendi üldnõuetele (vt ITDS § 2). Isikut tõendav dokument on seega vaid selline dokument, mis on välja antud riigiasutuse poolt ja kuhu on kantud kasutaja nimi, sünniaeg või isikukood, foto või näokujutis ja allkiri või allkirjakujutis, kui seadus või selle alusel kehtestatud õigusakt ei sätesta teisiti. ITDS nimetab näiteks selle seaduse alusel välja antavate isikut tõendavate dokumentidena isikutunnistust (ID-kaart), elamisloakaarti, Eesti kodaniku passi, diplomaatilist ja välismaalase passi, ajutist ja pagulase reisidokumenti, meresõidutunnistust jm (vt ITDS § 2 lõige 2).

Isikut tõendava dokumendi esitamist ostja vanuse tuvastamiseks ei pea müüja nõudma üksnes siis, kui ostja on ilmselgelt täisealine või kui ostjaks on müüjale teada täisealine isik (TubS § 28 lõige 3, AS § 47 lõige 3). Seega kui müüja kahtleb, kas ostja on üle 18 aasta vana ehk täisealine, peab müüja ostja vanuse kindlaks tegema. Seda tegemata jättes võib juhtuda, et alaealisele isikule müüakse keelatud toode ja sellega pannakse toime väärtegu. Olukorras, kus ostja ei ole välisel vaatlusel ilmselgelt või müüjale teadaolevalt täisealine ega esita müüja nõudmisel ka isikut tõendavat dokumenti, ei või müüja tubakatoodet, sellega sarnaselt kasutatavat toodet või selle osi ega alkohoolset jooki isikule müüa (TubS § 28 lõige 4, AS § 47 lõige 3), sõltumata ostja pahameelest.

Lisaks seadusest tulenevatele nõuetele saab alkoholi osas välja tuua, et alates 2016. aastast lähtuvad alkoholi jaemüüjad isikut tõendava dokumendi küsimisel vabatahtlikult kokkuleppest küsida alkoholi ostmisel dokumenti kõigilt klientidelt, kes paistavad olevat alla 30-aastased. Tubakatoodete ja tubakatoodetega seonduvate toodete jaemüügile kirjeldatud kokkulepe veel ei laiene.

Alkoholset jooki ei tohi teadvult võõrandada ega üle anda isikule, kes võtab alkoholise joogi vastu selle alaealisele pakkumise või üleandmise eesmärgil (AS § 47 lõige 4).

Alaealist ei ole lubatud rakendada sellistel ülesannetel, kus ta tegeleks alkoholi käitlemisega. Seadus lubab alaealist rakendada alkoholi käitlemisel vaid väga piiratud juhtudel, näiteks kaubanduslikul eesmärgil ladustamisel või edasitoimetamisel, kui on tagatud, et alaealine puutub selle käigus kokku üksnes avamata pakendis alkoholiga (AS § 47 lõige 5).

Riiklikku järelevalvet alaealise alkoholise joogi tarbimise piirangute üle teostab politseiametnik (AS § 49 lõige 5) ja mitte valla- või linnavalitsus. Alkoholiseadus ei anna kohalikule omavalitsusele õigust kasutada selliseid riikliku järelevalve erimeetmeid, mis võimaldaksid tuvastada, kas isiku organismis leidub alkoholi, narkootilist või psühhotropset ainet või muud joovastavat ainet. Ka ei saa linna- või vallavalitsus olla seetõttu kohtuväline menetleja väärtegude puhul, kus tuleb tuvastada aine inimese organismis leidumine, näiteks AS § 71 puhul, ja seda vaatamata alkoholiseaduse üldisele sõnastusele, millest tuleneb, et ka alkoholise joogi alaealise poolt tarbimise tuvastamisel on valla- või linnavalitsus väärteo kohtuväline menetleja. Seetõttu tuleb valla- või linnavalitsuse ametnikul, kes märkab avalikul üritusel joobeseisundile viitavate tunnustega alaealist, teavitada sellest hoopis politseid. Samal põhjusel on ürituste kohapealse kontrolli läbiviimisesse aga juba eelnevalt otstarbeks kaasata politseiametnikud.

LÜHIDALT MENETLUSÕIGUSEST

Alkoholiseaduses ettenähtud haldusmenetlusele kohaldatakse haldusmenetluse seaduse sätteid, arvestades alkoholiseaduse erisusi. Haldusmenetluse seadus on haldusmenetluse läbiviimist reguleeriv üldseadus ja alkoholiseadus on vastavas valdkonnas eriregulatsioone sisaldav eriseadus.

Tubakaseaduses ettenähtud haldusmenetlusele kohaldatakse samuti haldusmenetluse seadust, arvestades tubakaseaduse erisusi. Haldusmenetluse seadus on haldusmenetluse läbiviimist reguleeriv üldseadus ja tubakaseadus on vastavas valdkonnas eriregulatsioone sisaldav eriseadus.

Korrakaitseaduses sätestatud haldusmenetlusele kohaldatakse haldusmenetluse seaduse sätteid, arvestades korrakaitseaduse erisusi.

Riikliku järelevalve meetme kohaldamisel eriseaduse alusel lähtub korrakaitseorgan eriseaduses sätestatust, järgides korrakaitseaduse põhimõtteid. Eriseaduses reguleerimata juhtumil lähtutakse korrakaitseaduses sätestatust.

Korrakaitseorgani ülesanded ja tegevus süüteomenetluses on sätestatud kriminaalmenetluse seadustikus ja väärteomenetluse seadustikus. Tegevuse õigusliku aluse valiku riikliku järelevalve menetluse või süüteomenetluse vahel määrab meetme objektiivne eesmärk.

Seega on praktikas tavaline, et riikliku järelevalve läbiviimisel peab ametnik lähtuma haldusmenetluse seadusest, korrakaitseadusest ja vastava valdkonna eriseadusest, nt alkoholiseadusest.

Väärteo menetlemisel (see on süüteomenetluse läbiviimine) tuleb ametnikul lähtuda väärteomenetluse seadustikust, kriminaalmenetluse seadustikust, karistusseadustikust ja vastavast eriseadusest, mis näeb ette väärteokaristuse, ja milles sisalduvate nõuete rikkumine sisustab väärteokoosseisu, ning pädeva kohtuvälise menetleja.

UIMASTITARVITAMISE KAHJUDE VÄHENDAMINE AVALIKEL ÜRITUSTEL

- Uimastid (sealhulgas alkohol ja nikotiin) on ained, mis tarvitamisel mõjutavad inimese enesetunnet, käitumist ja ümbritseva maailma tajumist.
- Narkootikumide all mõistetakse tavaliselt illegaalseid uimasteid, mille käitlemine on seadusega keelatud⁸. Käitlemiseks nimetatakse muu hulgas narkootiliste või psühhotroopsete ainete või lähteainete omamist, vahendamist ja tarvitamist.
- Narkootikumide toodetakse illegaalselt, mistõttu on nende toime tugevus, koostisosad ning nendega seotud täpsemad tervisemõjud enamasti teadmata.

Miks on oluline avalikel üritustel pöörata tähelepanu narkootikumide tarvitamisega seotud probleemidele?

Narkootikumide omamine ja tarvitamine on keelatud ning käib pidev töö nende kättesaadavuse vähendamiseks. Siiski ei ole võimalik aineid inimeste jaoks täiesti kättesaamatuks teha. Seetõttu on oluline püüda narkootikumide levikuga seotud riske ära hoida ja tarvitamise kahjusid vähendada.

Ürituste korraldajate vastutus on tagada osalejate ja personali turvalisus. Narkootikumide tarvitamine üritusel võib põhjustada tõsiseid tervisekahjusid, sh surmajuhtumeid. See võib tuua kaasa õiguslikke tagajärgi nii tarvitajale kui korraldajatele.

Samuti võib uimastitarvitamise kõrge risk üritusel kahjustada nii ürituse kui ka korraldajate mainet, mis omakorda mõjutab tulevaseid osalejaid, sponsoreid ja koostööpartnereid ning vähendab ürituse usaldusväärsust ja atraktiivsust.

Ürituste korraldajatel on sotsiaalne vastutus edendada tervislikke ja ohutuid käitumismustreid osalejate seas. See hõlmab ka uimastitarvitamise ja kahjude ennetamist ning vähendamist, tagades, et üritusel pakutakse piisavalt teavet, tuge ja ressursse neile, kes vajavad abi või nõustamist.

Kohaliku omavalitsuse roll on toetada ja koordineerida koostööd erinevate osapoolte (ettevõtja, politsei, MUPO) vahel ürituse turvalisuse kavandamisel ja järelevalve läbiviimisel.

⁸ Väikeses koguses narkootikumide omamine ja tarvitamine on Eestis alates 2002. aastast dekriminaliseeritud, st õigusrikkumist käsitletakse ainult väärteokorras, mille puhul on politsei võimalused menetlus lõpetada või menetluse tingimusi ja lõpptulemust suunata suuremad. See võimaldab vältida sõltlaste või esmatarvitajate ebaproportsionaalset ja sildistavat kriminaalkorras karistamist aga on sõltuv väga palju sotsiaal- ja tervisevaldkonna teenustest ja võimalustest KOV-is.

Millised avalikud üritused vajavad tähelepanu?

Avalike ürituste korraldamisel on oluline teadvustada, et tõsised uimastitega seotud kahjud võivad tekkida mis tahes suuruse või stiiliga sündmustel, kus pole läbi mõeldud uimastitega seotud riskide maandamine.

Uimastitega seonduv sõltub paljuski ürituse olemusest, osalejate vanusest, osalejate hulgast, ürituse kestusest, asukohast ja selleks loodud keskkonnast ning ka ilmastikuoludest.

Uuringutele ja operatiivandmetele tuginedes, saame siiski välja tuua üritused, kus tõenäosus narkootikumide levikuks on suurem ja mis vajavad seetõttu suurendatud tähelepanu, et vähendada tarvitamisega seotud riske:

- 1) erinevad suuremad pidustused - suvepäevad, linnafestivalid, kontserdid vm üritused, kus on koos palju noori inimesi, vabadus tarvitada alkoholi ja nikotiinitooteid ning kus on vähene järelevalve;
- 2) muusikafestivalid - üritused, mis kestavad mitu päeva ja kus osalevad suured rahvamassid ja kasutatakse telkimisalasid. Valgustus, muusika ja üldine atmosfäär võivad luua keskkonna, kus mõned inimesed tunnevad end vabamalt ka uimastite tarvitamisel;
- 3) mõningad subkultuure ja alternatiivseid kogukondi koondavad üritused, festivalid - mõned osalejad võivad omistada teatud uimastitele loovuse, eneseväljenduse või spirituaalse tähenduse ning kasutada neid osana oma vaimsest praktikast.

Millist lähenemist valida?

Ürituste korraldamisel ja uimastitarvitamise kahjude ennetamisel on oluline järgida põhimõtteid, mis võimaldavad vähendada olukordi, kus ürituse keskkond võimendab uimastite (sh ka alkoholi) tarvitamisega kaasnevaid ohtusid.

Lähtuma peaks põhimõtetest, mis tuginevad teadlikkuse tõstmisele ja toe pakkumisele ning mis võimaldavad tõhusalt reageerida ning lahendada uimastitarvitamisega seotud probleeme.

Piirduda ei tohiks ainult meetmetega, mis on suunatud uimastitarvitamise avastamisele (näiteks range turvakontroll, narkokoerad, inimeste jälgimine, wc kontroll, erariietes politsei). Need meetmed võtavad palju ressursi ja on väga kulukad. Kuna nende meetmetega ei ole võimalik narkootikume täielikult meelelahutuskeskkondadest eemal hoida, siis pole see kahjude ära hoidmiseks piisav. Tuleb arvestada riskiga, et sellise lähenemise võimalik halb kõrvalmõju on hirm ja häbi, mis takistab abi küsimist ja pakkumist.

Oluline on leida tasakaal järelevalve meetmete ja teiste vajalike sekkumiste või initsiatiivide pakkumise vahel, mis võimaldaksid vähendada uimastite tarvitamisega seotud kahjusid ürituse raames.

Kahjude vähendamise põhimõtted ei tähenda uimastite propageerimist

Kahjude vähendamine on lähenemine, mis minimeerib riskikäitumise tagajärgi, muudab seda ohutumaks ja seab prioriteediks uimasteid tarvitava inimese tervise ja elu. Võrreldavat eesmärki kannab näiteks turvavöö kasutamine ja turvapadja olemasolu autosõidul, mille eesmärk ei ole hoida ära tegevust ennast ega ka võimalikku õnnetusjuhtumit, vaid vähendada võimaliku õnnetusjuhtumi tagajärgede tõsidust.

Enamlevinud riskitegurid festivalidel või muusikaüritustel, mis võivad viia negatiivsete tagajärgedeni

Riskitegurid noorte ja kogemusteta külastajate puhul

- Uimastitega seotud kahjude risk võib olla suurem festivalidel, kus põhiline sihtrühm on noored vanuses 18-29 aastat.
- Alaealised on uimastite tarvitamise kõrgendatud riskis, eriti kui üritus on mõeldud samaaegselt nii noortele täisealistele kui hilises teismeeas lastele.
- Ilma varasema kogemusega festivalikülastaja on haavatav kaaslaste mõjutustele ja riskikäitumisele.
- Alkoholitavitamise mõjul võib otsustusvõime väheneda ja võetakse ebamõistlikke riske.
- Varasemate kontaktide puudumisel hangitakse uimasteid tundmatult inimeselt.
- Ei osata arvestada uimastist tuleneva mõjuga enda organismile.

Keskkond kui riskitegur

- Joogivesi pole piisavalt kättesaadav (dehüdreerumise oht).
- Organismile kurnav tegevus (nt pikalt tantsimine, hüppamine).
- Kuum ilm ja päikesevarju puudumine (ülekuumenemise oht).
- Külma temperatuur välistingimustes viibides (alajahtumise oht).
- Veekogu lähedus (uppumisoht).
- Puhkamise ja taastumisalade puudumine (vähene söök ja magamatus mitu päeva järjest) suurendab oluliselt uimastite tarvitamise tagajärjel tekkivaid kahjusid.
- Ürituse toimumise alal on raske leida teavet abivõimaluste kohta.
- Hirm küsida meditsiinilist abi või meditsiinilise abi ebapädevus.
- Eraldatus ja ligipääsu puudumine, tervishoiuasutuse kaugus.

Kõrge riskiga uimastitarvitamise praktikad

- Festivalid võivad olla inimeste jaoks mitmepäevane puhkus, kus sisenetakse „teise reaalsusse“, kus soovitakse põgeneda argielu kohustustest ja piirangutest. Seetõttu võivad ka inimeste tarvitamismustrid festivalil olla

äärmuslikumad kui tavaliselt, väheneb enesekontroll ja suureneb soov maksimeerida naudinguid.

- Hirm turvakontrolli ja vahele jäämise ees võib osasid festivaliküllastajaid tõugata uimasteid tarvitama riskeerivamal viisil (näiteks ei doseerita hoolikalt).
- Tundmatutelt inimestelt uimastite hankimine suurendab riski saada teadmata kvaliteediga, ohtlike lisaainete või hoopis vale nime all müüdüd aineid.
- Liiga karm turvakontroll (näiteks narkokoerad) sissepääsu alas võib mõningal juhul soodustada narkootikumide hankimist festivali ala seest tundmatutelt isikutelt.

Festivalitöötajate puudulikud teadmised ja kogemused

- Tihti on festivalide töötajad võetud tööle ainult festivali ajaks ja neil võib puududa varasem kogemus sarnasest peokeskkonnast ning neid ei instrueerita ega koolitata piisavalt.
- Kui meeskonnal puuduvad teadmised erinevatest riskidest festivalidel, siis ei pruugi nad märgata ohuolukordi ega hetke, millal mis tahes joores inimesele alkoholimüügist keelduda või muul moel sekkuda.
- Kokkulepete ja ühtse kodukorra puudumine meeskonnas.

Riskianalüüsi läbiviimine ürituse kavandamiseks

Kui soovitakse korraldada üritust, kus osalejad võivad tarvitada kohapeal alkoholi või on kõrgeks risk narkootikumide tarvitamiseks, on oluline ohutuse ja turvalisuse tagamiseks läbi viia riskianalüüs ja koostada vastavalt sellele riskijuhtimisplaan.

- 1) **Tuvastage võimalikud riskid:** tehke kindlaks kõik võimalikud riskid, mis on seotud alkoholi või teiste uimastite tarvitamisega üritusel. Need võivad hõlmata joores käitumist, õnnetusi, vägivalda, alkoholimürgistust ja üledoosi või teisi terviserikkeid ja joores sõidukijuhtimist.
- 2) **Hinnake riske:** hinnake iga tuvastatud riski selle tõenäosuse ja mõju alusel. Mõelge sellele, kuidas iga risk võiks mõjutada ürituse küllastajaid, töötajaid ja ürituse mainet.
- 3) **Määrake riskide allikad:** määrake, millised tegurid soodustavad nende riskide tekkimist ja realiseerumist. Näiteks alkoholi üleserveerimine võib olla põhjustatud vähese kogemuse ja teadmistega müüjate tegevusest. Vägivalla ja ahistamise juhtumid võivad tuleneda ebapiisavast turvameeskonna mehitamisest, üledoosi juhtumid võivad muutuda eluohtlikuks, sest tervishoiuasutused asuvad kaugel või esmaabimeeskonnal puuduvad vastavad pädevused.
- 4) **Koostage riskijuhtimisplaan:** koostage plaan riskide vähendamiseks ja nendega tegelemiseks. Meetmed võivad hõlmata ürituse alal tehtavaid korraldusi, personali eelnevat koolitamist ja esmaabi valmisolekut.

- 5) **Kommunikatsiooniplaan:** koostage kommunikatsiooniplaan, milles on selgelt sõnastatud ürituse põhimõtted ja reeglid kodukorra ning alkoholi tarbimise reeglite ja tagajärgede kohta. Tagage, et töötajad oleksid kodukorrast teadlikud. Kodukord peab olema avalik ja kättesaadav ka osalejatele, selleks lisage asjakohane info aegsasti ürituse kutse või reklaami juurde. See annab korraldajale võimaluse külastajaid valida ja seeläbi mainet kujundada. Kodukorra reeglite hulka võiks kindlasti kuuluda kehtivad vanusepiirangud ning ürituse alal (kaasaarvatud telklas ja parklas) viibimise kord. Lisaks võib kodukorras kajastada järgnevat seisukohti:
- o suhtumine narkootiliste ainete tarvitamisesse;
 - o tolereerimise või võrdsuse põhimõtted;
 - o teave, et teenindajal on õigus keelduda alkoholimüügist märgatavas joobes kliendile.
- 6) **Koolitus ja juhendamine:** korraldage vajadusel koolitus ürituse töötajatele, et nad oskaksid ära tunda märgatavas joobes inimesi ja uimastitega seotud riskikäitumist ning õpiksid oskusi nendega toime tulemiseks.
- 7) **Jälgimine ja hindamine:** jälgige ürituse ajal jooksvalt riske ja võtke vajadusel kasutusele kiireid meetmeid probleemide lahendamiseks. Ürituse lõppedes hinnake, kuidas riskianalüüs ja rakendatud meetmed toimisid ning tehke vajaduse korral muudatusi tuleviku ürituste jaoks.

Kahjude vähendamise meetmed üritustel

✓ Ukse või värava kontroll sisenemisel

Läbimõeldud ja selgelt kommuniqueeritud „majareeglitega“ uksekontroll on oluline ning efektiivne ohutuse ja turvalisuse tagamise meede, millega ennetada hilisemate probleemide tekkimist. See võimaldab ürituselt eemal hoida potentsiaalselt agressiivseid, liigeses joobes või ürituse reegleid mittejärgivaid isikuid, kes võivad häirida teisi inimesi või kujutada neile ohtu.

✓ Läbimõeldud keskkond ja ürituseks mõeldud ala paigutus

Mida suurem on üritus, seda rohkem on ka reeglina külastajaid. Lisaks tekitavad kuulsad esinejad olukordi, kus ühte artisti või bändi tuleb kuulama enamus festivali külastajatest. See võib tekitada omakorda erinevaid järjekordi ja nõ „pudelikaela“ efekte. Nii võib väga tihedas rahvamassis tekkida paanikat - seega on oluline, et festivali ala on läbimõeldud nii lavade kui ka teiste punktide (wc-d, toitlustus jne) paiknemine, esinejate järjekord ja maksimum külastajate arv, keda on piiratud ala võimeline vastu võtma.

✓ Külastajate jälgimine telkimisalal ja parklates

Festivali ala hulka kuuluvad sageli ka telkimisala ja parklad. Lisaks alale, kus asuvad lavad, toimuvad tihti koosviibimised ja noorte sotsialiseerumine just telklates ja parklates - tehakse aega parajaks enda lemmikartisti esinemiseni jne. Ürituse korraldajana on oluline hoida silma peal ka nendel aladel. Sellistel aladel võib sagedamini toimuda narkootiliste ainete tarvitamist ja müüki, sest inimesed ei

tunneta seal nii suurt vahelejäämisohu. Küllastajate tervist ja heaolu on oluline ka nendel aladel hoida.

✓ **Alkoholi müügist keeldumine märgatavalt joobes isikutele**

Üritustel, kus pakutakse alkoholi, on kahjude vähendamisel üheks peamiseks võimaluseks alkoholimüügist keeldumine märgatavas joobes inimestele. See aitab vähendada joobes olekust tulenevat agressiivset käitumist ja vägivalda ning vigastuste tekkimist õnnetustesse sattumise tagajärjel. Olenemata sellest, kas joove on tekitatud alkoholist või narkootikumidest, aitab õigel hetkel alkoholi müügist keeldumine vähendada ka uimastite segatarvitamisest põhjustatud terviseriske.

✓ **Tasuta joogivee pakkumine**

Dehüdratsioon, kuumad ilmastikutingimused ja intensiivne tantsimine võivad põhjustada terviserikkeid ja suurendada alkoholi ja narkootikumide tarvitamisega seotud riske. Seetõttu peaks joogivesi olema tasuta kättesaadav kõigile küllastajatele.

Soovitused joogivee pakkumise kohta:

- vähemalt 4 liitrit joogivett inimese kohta päevas;
- vähemalt üks joogivee hankimise koht 500 inimese kohta;
- joogivee hankimise kohad peaksid asetsema baaridest eraldi;
- küllastajad ei peaks vee saamiseks seisma pikalt järjekorras (nt võiks olla mitu kraani);
- joogivesi võiks olla jahe. Kui seda ei ole võimalik jahedana hoida, siis peaks vesi olema paigutatud varju;
- joogivee punktid peaksid olema märgistatud, et need oleksid inimestele kergesti leitavad;
- joogivett võiks lisaks pakkuda ürituse sisse- ja väljapääsu juures ning aladel, kus ülekuumenemise oht on suurem (näiteks tantsuplatsi juures).

✓ **Puhkealad**

Pakkudes küllastajatele võimalusi võtta korraks aeg maha ja puhata veidi vaiksemal alal, saab samuti vähendada uimastitega seotud kahjusid. Puhkealad peaksid asuma festivalialal ning olema kergesti ligipääsetavad, kuid võiksid asetseda varjulises, jahedamas ja vaiksemas kohas. Selleks, et puhkealad oleksid kutsuvad, võib sinna asetada välimööblit, varjualuseid jm. Samuti võiksid puhkealad asetseda baaridest ja alkoholimüügikohtadest eraldi, seal võiks pakkuda joogivett ning ala peaksid jälgima turvamehed.

✓ **Töötajate koolitamine**

Töötajad peaksid saama koolituse, mis annaks neile juhised, kuidas kontrollida küllastajate vanust ja hinnata joobetunnuseid ning kuidas märgata ja ennetada

erinevaid riske ja ohtusid, mis võivad alkoholi jt uimastite tarvitamisega kaasneda. Koolituse peaksid saama lisaks baaritöötajatele ka näiteks festivali alade turvatöötajad, sh sissepääsudes turvakontrolli tegevad töötajad, sest sarnane teave, samadest reeglitest lähtumine ja ühtse meeskonnana tegutsemine on turvalisuse tagamisel oluline. Märgatavalt joobes küllastajatega võib kõige tõenäolisemalt esineda erinevaid intsidente, mida tuleks ennetada. Joobetunnuste hindamise oskus on vajalik juba festivalile sisenemise hetkel. Uuringud on näidanud, et enamustel festivalidel on sissepääsu juures kontroll, kuid kuna tihti on töötajad koolitamata ja ilma kogemusteta, siis see kontroll ei ole tõhus.

✓ Meditsiiniline abi

Oluline on hästi varustatud ja koolitatud esmaabimeeskonna kohalolu. Lisaks meditsiinilistele nõuetele ja standarditele tuleb arvestada ka muude aspektidega. Oluline on, et esmaabitöötajad tunneksid uimastite mõjusid ja kahjusid ning suhtuksid joobes küllastajatesse hinnangutevabalt. Esmaabiteenus peaks olema kergesti ligipääsetav, kuid asuma muusikast eemal ning teejuhised peaksid suunama küllastajaid õigesse kohta. Samuti on oluline, et ka teised festivalitöötajad oleksid teadlikud uimastitest ning nendega seotud ohtudest ja oskaksid vajadusel suunata inimesi esmaabile. Esmaabi alal ei ole soovitatav viibida turvatöötajatel, kuna see võib takistada inimesi arstiabi otsimast.

Kohapealse esmaabimeeskonna puudumisel peab ürituse personal olema hästi ettevalmistatud narkootikumidega seonduvaid ohuolukordi ja terviseriskide avaldumist märkama ja õigeaegselt kiirabi kutsuma. Narkootikumide tarvitanud inimese seisund võib väga kiiresti muutuda ning abi kutsumisega ei tohi viivitada. Abi kutsujat ja abivajajat narkootikumide tarvitamise ja omamise eest ei karistata⁹.

✓ Ööelu kahjude vähendamise teenuse lisaväärtus

Kuigi meditsiinitöötajad ja turvatöötajad on oma ala spetsialistid, ei pruugi nad kursis olla viimaste arengutega ööelus või uimastiturul. Kahjude vähendajad (nt „ööhaldjad“) on vastava koolitusprogrammi läbinud vabatahtlikud, kes tunnevad nende teemade vastu huvi, on keskmisest kõrgema teadlikkusega ja kasulikuks toeks teistele spetsialistidele.

Turvameeskonda, meditsiinitöötajaid ja politseid võidakse küllastajate poolt pidada „ametliku“ informatsiooni edastajateks, mis uimastitega seotud peokeskkonnas tekitab hirmu ja vähendab usaldustunnet. Liiga range turva- või politseikontroll võib takistada avatud ja usaldusliku ruumi loomist, sest inimesed ei julge tunnustada uimastite tarvitamist.

⁹ Mujal maailmas tuntud kui 'hea samariitlase akt', kus narkootikumidega seotud tervisemurega kiirabi kutsumisel või tervishoiuosutaja poole pöördumisel tarvitamise ja isiklikuks tarbeks omamise karistusest isik vabastatakse. Eesmärk on vähendada hirmu abi kutsumise ees. Lisainfo veebilehel www.politsei.ee.

Kahjude vähendajad on enamasti ise ööelus osalevad inimesed, kellel võib ka endal olla varasem uimastite tarvitamise kogemus, mistõttu neid peetakse usaldusväärsemaks. Nii saavad kahjude vähendajate meeskonnad paremini pakkuda osalejatele usalduslikku ja diskreetset abi ning jagada informatsiooni ja vajalikke tarvikuid.

Kahjude vähendamise sekkumise laiem ülesanne on luua turvalisemat ruumi, kus inimesed tunneksid end vabamalt uimastitega seotud teemadel rääkimas või abi küsimas.

Seksuaalvägivald (sh GHB)

Seksuaalvägivald esineb festivalidel on keeruline probleem. Inimeste uimastamise juhtumid kas alkoholi või muude narkootiliste ainetega (nt GHB ehk “korgijoogiga”) on tugevalt alaraporteeritud. Igasuguse kahtluse korral, et keegi võib olla ohvriks langenud, tuleb inimest aidata ja tagada tema edasine turvalisus. Kuna teatud uimastid väljuvad organismist väga kiiresti, on oluline, et juba eelnevalt oleks paika pandud käitumisjuhend ohvri abistamiseks ja õigeks edasi suunamiseks.

Oluline on julgustada ohvrit pöörduma võimalikult kiiresti pärast seksuaalse rünnaku, vägistamise või selle kahtluse korral politseisse (hädaabinumber [112](tel:112)) või seksuaalvägivald [kriisiabikeskusesse](#). Seksuaalvägivald kriisiabikeskustesse on oodatud kõik inimesed hoolimata oma soost või vanusest, kes on kogenud seksuaalvägivalda või kahtlustavad seda. Rohkem juhiseid ja soovitusi seksuaalsest ahistamisest vaba peokeskkonna kujundamiseks ööelus: <https://www.palunabi.ee/et/seksuaalne-ahistamine-ooelus>.

Kahjude vähendamise sõnumite edastamine küllastajatele

Kui festivalil osalejatele on abi kergesti leitav ja kättesaadav, vähendab see uimastitarvitamisest tulenevaid riske. Abi otsimisel võib aga olla ka selle otsimist takistavaid tegureid:

- hirm sattuda pahuksisse politseiga;
- ei teata, kust abi otsida;
- ei osata hinnata, kui halvas seisundis keegi on;
- mure, et sõbrad või sugulased saavad teada.

Selleks, et inimesed oleksid avatumad abi otsima, on soovitatav nii enne festivali, festivali ajal kui ka peale festivali edastada küllastajatele kahjude vähendamise seotud sõnumeid. See on oluline, et suunata küllastajaid turvaliselt käituma ja julgustada neid abi otsima. Vajadusel rõhutada, et tervisemure korral abi otsijat narkootikumide tarvitamise ja omamise eest ei karistata.

Enne festivali - küllastajad alles planeerivad ja korraldavad festivalile saabumist ning on avatud üritusega seotud infot vastu võtma. Samuti on see aeg, mil

küllastajad on ka kõige tõenäolisemalt kained. Kanalid, mille kaudu sõnumeid edastada: sotsiaalmeedia, festivali koduleht, sõnumid käepaeladel, piletitel jm.

Festivali ajal - mõned küllastajad võivad olla juba joobes, seega peaksid sõnumid olema lühikesed, selged ning sisaldama teavet, selle kohta, millised on abi saamise võimalused ning kuidas nendeni jõuda. Kanalid, mille kaudu sõnumeid edasta on: läbi esinejate, teavitussildid, sõnumid festivali meenetel jm.

Pärast festivali - sõnumeid saab edastada sarnasel viisil nagu enne festivali, kuid sõnumid võiksid keskenduda ka ohutule koju jõudmisele ning sõiduohutusele.

Näiteid sõnumitest, mis aitavad tagada küllastajate ohutust:

- „Igasuguse narkootikumide tarvitamisega kaasnevad riskid tervisele ja elule. Mitme aine, sh alkoholi koos tarvitamine suurendab seda riski veelgi.“
- „Sa ei satu pahandusse, kui otsid abi esmaabitelgist.“
- „Esmaabitöötajad on siin, et sind aidata.“
- „Tea, kuhu minna, et lõõgastuda, puhata ja abi saada.“
- „Joo piisavalt vett.“
- „Hoia oma joogil silm peal.“
- „Hooliste enda ja oma sõprade eest.“
- „Püsi enda sõprade juures.“
- „Tunne ohumärke ja otsi varakult abi.“
- „Kui sinul või su sõbral esineb mõni järgnevatest sümptomitest, otsi kohe abi: segadusseisund, ülekuumenemine, korduv oksendamine, kiire pulss, nõrkusetunne, õhupuudus, kiire või raskendatud hingamine, kõndimisraskused, krambid, korduvad lihastõmbused, tugevad lihaskrambid, teadvusekaotus.“
- „Tervisemure korral abi otsijat narkootikumide tarvitamise ja omamise eest ei karistata.“
- „Ära juhi autot väsinuna või kui oled tarvitanud uimasteid.“